
ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΑΛΩΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΤΗΝΘΕΩΣΙΑ ΠΡΟΣ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΛΞΙΟΛΟΓΩΝ ΠΟΛΛΑΚΙΣ

ΑΙΤΗΣΑΝΤΑ ΠΕΡΙ ΤΑΥΤΗΣ, ΕΝ ΕΠΙΤΟΜΩ.

IOANNIS ANAGNOSTAE

DE EXTREMO THESSALONICENSI EXCIDIO

NARRATIO,

IN GRATIAM CUIUSDAM LAUDABILIS VIRI, QUI SAEPIUS EAM
EFFLAGITAVIT, COMPENDIO CONCINNATA.

LEONE ALLATIO INTERPRETE.

α'. Πολλά μὲν ἡμῖν πολλάκις καὶ ἄλλα τὸ τῆς ψυχῆς Alatii
σου φιλόπονον ἀριδῆλως ἐγνώρισεν, ἀνδρῶν ἄριστε καὶ φι- Symmict.
λομαθέστατε, οὐχ ἦτιον δὲ καὶ ἡ πρὸς τὴν διήγησιν τῶν ἡδῆ p. 318
τῇ περιφανεῖ τὸ πρότερον πόλει Θεσσαλονίκη συμβεβηκότων
5 σπουδῆ σου, καὶ τὸ λόγοις ἡμῶς συντεῶς ἄγαν ἔχουσι διε- 319

1. **M**ulta equidem nobis saepenumero et alia gnatum tuum
atque industrium animum palam indicarunt, vir optime et doctrina-
rum studiosissime; non minus vero erga eorum narrationem quae
perillustri antea urbi Thessalonicensium contigerunt conatus, et ad
ea enarranda ponendaque sub ocalis, ut nobis licet integrumque est,

γέραι, ταύτην ὡς ἂν ἐπίδηλόν σοι κατὰ δύνάμιν θεοῦ τὴν
 ἡμετέραν σπουδάζωμεν καὶ ὡσπερ ὑπ' ὄψιν ἀγάγωμεν. δει-
 κνυσι γάρ σου περιφανῶς τὴν ψυχὴν, περὶ τὴν τῶν ἀναγ-
 καίων ὅπως μάθησιν ἔχει, καὶ ὡς ἐκ τοῦ προσέχειν ἱστορίας
 καὶ λόγους, οἷς ἀνθρώποι πρὸς τὰ κρείττω σαφῶς μετατίθεν- 5
 ται, τῶν μελλόντων ὅλη καὶ μὴ μεθισταμένων καθίσταται.
 πλὴν ἀλλ' οὕτω θαυμασιὰς οὔσης γε τῆς σπουδῆς, ἐκεῖνο
 πᾶς ὅστισοῦν εὐφρονῶν, οἶμαι, τῶν οὐκ ἐπαινουμένων ἂν
 οἰηθεῖη, ὅτι γε τοὺς εἰς ἄκρον δυνάμεως λόγων ἐληλακότας
 παραδραμών, καὶ προύργου παντός τὸ λογογραφεῖν αἰεὶ ποι- 10
 ούμενους, ἐμοὶ τὴν τοσαύτην ἐγχείρησιν ἀπερισκέπτως ἀπέ-
 θου, νωθρότητι διανοίας ἀμαθῶς ἀληθῶς ἔχοντι περὶ λόγους
 καὶ πρὸς πᾶσαν ἡντινοῦν ἀγαθῶν κτήσιν ραθυμοῦντι καθά-
 παξ. καὶ ταῦτόν οἶμαι πέπονθας ταῖς μελίσιςαις, ὅτε τὰς
 ἀρχὰς ζητεῖν τοῦ μέλιτος κατεπείγονται· παρατρέχουσι μὲν 15
 γάρ, ὡς φασι, τῶν ἀνθέων τὰ εὖοςμα, ἐφίπτανται δὲ τῷ
 θύμῳ, φντῷ δριμύτητος γέμοντι καὶ λίαν ἀνόσμη. ἀλλὰ
 δεῖνόν ἢ φιλία, πάντας ἀπλῶς τοὺς ἐνισχημένους γε ταύτη
 320 πάντα καὶ λέγειν ὑπὲρ τῶν φίλων καὶ πράττειν πρὸς βίαν
 κινουῦσα, τὸν παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαινον αὐτοῖς προξενεῖν εἰω- 20
 θυῖα. τοῦτο γὰρ ἦν τὸ καὶ σὲ τοσοῦτον ἡμᾶς ἀναπεῖσαι κα-
 ταναγκάσαν, τὴν ἐκ τῶν ἀκουόντων ἡμῖν εὐφημίαν ἴσως προσ-
 γενέσθαι βεβουλημένον, κἀντεῦθεν τῇ φιλίᾳ χαρίσασθαι. ἐγὼ
 μὲν οὖν βουλοίμην ἂν τὴν σιωπὴν ὡς ἀκίνδυνον μᾶλλον ἐλέ-

prudentia incitamenta. haec namque manifesto pervulgant quo pacto
 ad necessarias disciplinas dispositus sit animus tuus, et historiis ac
 sermonibus, quibus homines ad meliora deflectuntur, incumbens, to-
 tus in futura mutarique nescia plane ingeratur. verumtamen, licet id
 studium sua laude et admiratione non careat, attamen, quicumque
 sapit pleno pectore, non illius aestimationis esse ducet, te illis, qui
 arte dicendi plurimum valent et ante omnia perpetuo scribendo tem-
 pus insumunt, neglectis, mihi parum considerate, homini segni iner-
 tique et ad scribendum plane ineptissimo, nec non rebus laudabili-
 bus comparandis prorsus hebeti, eam provinciam demandasse, consi-
 milem, ut reor, apibus, quae dum principia mellis emungere compel-
 luntur, ut tradunt, suave odoratis floribus desertis thymum, herbam
 acritudine plenam nulliusque prorsus odoris compotem, circumvolit-
 ant. sed gravis res est amicitia, omnes ab se irretitos omnia ami-
 corum gratia et agere et dicere vi quadam cogens, et a multis ema-
 nantem laudem illis conciliare sueta, hoc siquidem te et ad tantam
 rem nobis persuadendum, praeconia ex auditoribus nobis forte pro-

σθαι καὶ τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν ὡς τὴν ἐμὴν ὑπερβαίνουσαν δύναμιν παραιτήσασθαι πᾶν δίκαιως· λαβῶν δ' ἐπὶ νοῦν τῆς ἀπειθείας τὸν κίνδυνον ὅσος, καὶ διὰ τοῦτ' εἰς ἀνάγκην συναλαθεῖς ἀπαραιτήτων, δεῖν ἤμην ἑτοιμον ἑμαυτὸν πα-
 5 ρασχεῖν σου τῇ ἀξιώσει καὶ σου τοῦπίταγμα πεπληρωκέναι ὡς δύναμις. ἀπαιδῆπερ ἐπικλινῆς ἐγὼ καὶ εὐγνώμων πρὸς τὸ ζητούμενον ὄφθην σοι, καὶ σὴν χάριν ὧν οὐκ ἐβουλόμην κατατετολμηκέναι προήρημαι, δίκαιον ἂν εἶη καὶ σὲ τῆς ἐγχειρήσεως ταύτης ἡμῖν ταῖς εὐχαῖς σπνεφάσασθαι, ἵν' ὀδη-
 10 γηθέντες, καὶ δύναμιν ἐσχηκότες λόγου καὶ διανοίας δεξιότητα, τῆς σῆς φανῶμεν ἄξια ἐπιθυμίας ἐργάσασθαι καὶ μηδὲ τὴν ὑπόθεσιν καθυβρίσωμεν. παρακαλῶ δὲ καὶ πάντας τοὺς ἐν-
 τευξομένους τῷ πάσης ἀμουσίας πεπληρωμένῳ τῆδε συγγράμματι συγγνώμην ἡμῖν παρασχεῖν δεξιόμου, τὴν ἡμετέραν εὐ-
 15 πείθειαν ἀποδεξαμένους. οὐ γὰρ δυνάμει λόγων τεταρρηκότες ἐπὶ τοῦτο προήγημεθα, ἵνα καὶ μέμψιν σχῶμεν δίκαιως παρὰ τοῦ βουλομένου παντός (πολλοῦ γε καὶ γὰρ δέομεν τοῦ λόγους εἰδέναι καὶ τούτοις γε χρῆσθαι κατ' ἐπιστήμην θαρ-
 ρεῖν), τῇ δ' ἐπιταγῇ τοῦ προσεταχότος ἡμῖν, καὶ τῷ μὴ μέμ-
 20 ψιν ἔχειν εἴ τις τὴν ἑαυτοῦ πρὸς τι τῶν ἀναγκαίων ἐνδείκνυται δύναμιν, ἀνέγκλητον εἶναι οἰόμενοι πανταχοῦ τὸ πάνθ' ὄντινούν μὴ πρὸς ἐπίδειξιν, πρὸς δὲ τὸ μὴ τάφῳ σιγῆς πα-

3. ἀπαθείας A (i. e. editio Leonis Allatii)

11. ἀξιοί A

curantem indeque placita amicitiae conferentem, compulit. ego porro silentium tanquam minus periculosum elegerim, et praesens argumentum veluti vires meas exsuperans alio, nec immerito, amandassem; sed mente revolvens quae sint contumaciae pericula, proptereaque inevitabili vi constrictus, necessarium mihi duxi memetipsum petitioni tuae tradere mandatumque tuum pro viribus adimplere. et dum ego proclivis et obsequens efflagitatis obtempero, et tui gratia, a quibus mihi longe animus est, aggredi praesumo, iustum fuerit te quoque in partem similis laboris precibus atque supplicationibus ad deum venire, ut directus et dicendi facultate instructus et acumine ingenii fultus dignum quidpiam tuo desiderio persolvam, argumentumque infamia non aspergam. rogo vero universos qui haec percusserint, elingui planeque rudi commentario, nostrum obsequium prompte amplexatos, veniam dare. neque enim dicendi facultate confisi ad hoc devenimus; tum enim, et iure, insimularemur a quolibet, cui id complacitum fuerit; nam quam longissime a sermonibus eorumque scientia absumus; tantum abest ut cate eorum usum nobis promittere audeamus; sed imperanti obtemperantes, et quod accusationi non subsistat si quis propriam facultatem ad aliquid ex necessariis expediendum experia-

ραπέμπεσθαι τὰ πρὸς ἀκρούσιν ἄξια, τοῖς κατὰ δύναμιν ἐγχειρεῖν λόγοις ἐκάστοτε. ποιήσομαι δὲ τὸν λόγον ἀπλοῦν τε καὶ εὐληπτον, ἀλλὰ δὴ καὶ συνεσταλμένον ὡς τὰ πολλὰ κατὰ τὸν σὸν λόγον, τὰναγκαῖα μόνον περιλαβεῖν, καὶ ὅσα δὴ παρεθέντα ζημίᾳ σοι λογισθήσεται πρὸς ἀκρούσιν κε-5
χνηῶτι.

β'. Εἰ μὲν οὖν τις ἐτύγχανε ὢν τῶν οὐκ εἰδότεων τὴν πόλιν, τὰ καθ' ἑκαστὸν τε ἠγνόεις αὐτῆς ὥσπερ οἱ πρῶτον ἐξ ἀλλοδαπῆς εἰς ἑτέραν μετοικήσαντες πόλιν, ἕως ἂν τὸ τοῦ χρόνου μῆκος, ταύτην αὐτοῖς κατὰ μέρος γνωρίσειεν, ἐδέομην ¹⁰ λόγων ἂν ἐνταῦθα μακρῶν, ἵνα μὴδὲν τῶν τῆς πόλεως τὴν ³²² σὴν διαφύγη γνώσιν. ἐπεὶ δὲ πρὸς θεῖμα ταύτης τὸν λόγον ποιούμαι καὶ ἀκριβέστερον ἢ πολλοὺς ἄλλους τὰ καθ' αὐτὴν ἐγνωκότα, μάλιστα οἱ μακροὶ περὶ τεύτων λόγοι καὶ ἡ περὶ τῆς θέσεως μεγέθους τε καὶ κάλλους καὶ τειχῶν ἀσφαλείας καὶ ¹⁵ προσέτι τοῦ εὖ κεκράσθαι καὶ τῶν ἄλλων ἀκρίβεια, καὶ μάλιστα ὅτι πρὸ μακρῶν ἐτῶν τὰ περὶ τῆς πόλεως ἕτεροι φιλοπόνως ἄγαν δυνάμει λόγου καὶ ῥητορικῆς εὐγλωττίας δεινότητι ἠκριβωμένως ἐξέθεντο, καὶ μετὰ τὴν πρώτην πασῶν εἰπεῖν λαμπροτέραν πολλαῖς ἀποδείξεσιν ἀποφῆναι ταύτην ²⁰ ἐσπούδασαν. ἐκείνοις δ' ἑμαυτὸν ἔγωγε μόνον διηγούμενος δάσω, ὥσπερ ἡ πόλις ἐν τῷ τῆς νῦν ἀλώσεως χρόνῳ πεπείρατο,

tur, crimine vacare existimantes quemcunque, non sui ostentandi causa, sed ne quae digna auditione reputantur silentii tenebris involvantur, singulis horis, ut facultas est, scripto tradere. erit itaque sermo simplex ac facilis et ut plurimum, dum sic admones, compendiosus, necessaria tantummodo complectens; quae vero tacnerit, a te, qui dicentis orationem auribus devoras, inter damna reputabuntur.

2. Si quis itaque esses rerum urbis imprudens ignarusque omnium, quemadmodum qui primum ex alienis regionibus peregrinantes, terrarum in quas appellunt infantissimi sunt, domae decursu temporis singula illius addiscant, prolixis mihi opus esset sermonibus, ne quid eorum quae in urbe sunt tuam scientiam fugeret: verumtamen cum ad illius alumnium sermonem dirigam eumque qui prae aliis multis accuratius res illius callet, frustra hic verbosi sermones instituerentur, deque illius situ, magnitudine, pulchritudine, murorum securitate, nec non optima aëris temperie, aliorumque ratio exquisita proponeretur; eoque potissimum quod ante plerosque annos alii res urbis quam maxime studiosè, et dicendi facultate et eloquentiae Atticae luminibus, doctè exacteque prosecuti, post reginam omnium, ut ita dicam, illustriorem multis demonstrationibus declarare conati sunt.

καθ' ἕνα ἔφησεν καὶ σὺ πρὸς ἡμᾶς, μικρὸν πρὸ ταύτης ἀπάρας ἐνθένδε, καὶ διὰ τοῦτο τὸ κακὸν οὐκ εἰδώς ἀκριβῶς ὅπως κεχώρηκε. τὰ τῶν Λατίνων γὰρ οἶδ' ὅτι καὶ αὐτὸς οἴσθαι σαφέστατα τῇ πόλει παρῶν καὶ καθ' ἐκάστην ὁρῶν τὰ γινόμενα.

Ἐπασχεν οὖν τῶν Λατίνων κρατούντων ἡ πόλις ὡς οἰδας, καὶ ὁσημέραι θλίψεις ἡμῖν ἐπήγοντο πανταχόθεν, καὶ λόγων πολλῶν παρ' ἐκάστοις πῶς ἂν ἀνεθείμεν γιγνομένων τρόπος ἦν οὐδ' ὅστισοῦν ὁ τούτων ἡμᾶς τῶν δεινῶν ἀκαλάξων. οὔτε γὰρ οἱ Τοῦρκοι τοῖς Λατίνοις ἐβούλοντο σπεύσασθαι πολλάκις πρεσβευσαμένοις περὶ τούτου καὶ δεηθείσιν, οὔθ' ἡμῖν ἐξῆν προᾶσαι τὸ κατὰ γνώμην, ὀλίγοις ἄγαν καθεστηκόσι καὶ ἀνισότητι γνώμης ἀποβεβληκόσι τὸ ὁμονοεῖν, ὡς ἄρα καὶ σοὶ γνώριμον τοῦτο σὺν ἡμῖν γε ἔστι καὶ τῶν δεινῶν ἐκείνων τοῖς ἄλλοις παραπλησίως εἰληφότι τὴν πείραν.

γ'. Οὕτως οὖν ἡμῖν ἔχουσιν, ὅσαι τε ὄραι μυρία τὰ χαλεπὰ φέρουσι καὶ τὴν σωτηρίαν ἀπαγορεύουσιν, κακὸν ἐξαιφνης ἐπῆλθεν ἔσπερον καὶ στεροτέρα ἐλεῖν ἀδάμαντος κληῖσαν ψυχὴν. τὸ δ' ἦν ἡ τοῦ καλοῦ ποιμένος καὶ κατὰ τὸν πρῶτον ποιμένα τὴν ψυχὴν ἐφ' ἐκάστης ἀφειδῶς ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου τιθέντος κατὰ θεῖον βούλημα τελευτή, ἐν καλῇ μὲν

ipse vero ea solummodo complectar, quae haec civitas hoc sui excidii tempore passa est, tuque nobis paulo ante quam ex ea discederes insinuaras, proptereaque infortunii quod eam oppressit non admodum gnarus, res aliquidem Latinorum tu etiam, cum in urbe quotidie quae gererentur conspiceres, optime (nec fallor) tenes.

Urbs itaque in Latinorum dicionem redacta, cum, ut tu cate nosti, tantum malorum sustineret et diris quotidie exitiis undique confertis afflicaretur, et sermones multi conferrentur quoniam pacto ex tot malis emergere possemus, nullum remedium occurrebat, nec aderat Averruncus. neque enim Turcae cum Latinis foedus iniere, licet saepius legatione missa id pertentassent, supplicisque etiam rogassent; neque erat in nostra potestate, copiis nostris in angustum oppido coactis et discordantibus votis ab unanimi sententia convulsis, aliquid agere, ut tute etiam nosti, qui una nobiscum eras, malorum periande atque alii expertus.

3. Cum itaque res nostrae ita se haberent, et singula momenta innumeras prope noxas inferrent, deque salute desperarem, malum aliud repente irrupit, et validiorem ad amantem animum disiciens, boni scilicet pastoris et, aequae ac primus pastor, quotidie profuse animam ponentis, divino consilio obitus, illi quidem fortunate succedens, no-

ἐκείνη γεγεννημένη, βλάβος δ' ἡμῖν ἐπενεγκούσα πολύ, τῶν
ἐκείνου λιτῶν πρὸς Θεὸν στερηθεῖσιν, αἷς ἐσωζόμεθα. ὅτι
δὲ κατὰ θεῖαν αὐτῆ βούλησιν ἦν, ἄκουε τοῦ φανεύτος τῆ μα-
καρίῳ περιόντι κατ' ὄναρ ἐκείνῳ. ἔδοξε πρὸ τοῦ τὴν πόλιν
τῆ πολέμῳ ληφθῆναι οἰκόν τινα λαμπρὸν εἰσεῖναι καὶ παμμε- 5
γέθῃ, περισκοπεῖν τε αὐτὸν κατὰ μέρος καὶ θαυμάζειν αὐτοῦ
324 τὸ τε κάλλος καὶ μέγεθος, ἐν τούτῳ δ' ὄντι φωνῆν ἔξωθεν
ἐνεχθῆναι λέγουσαν "ὁ μὲν οἶκος οὗτος, οὗ τὰ καθ' ἕκαστον, ὡ
δέσποτα, ὡς λίαν λαμπρὰ καὶ ὠραῖα θαυμάζεις περιεαυθῶν, πί-
πτει τὸ τάχος, καὶ ἵνα μὴ σε καλίψῃ πεσῶν, ἔξειθι τούτου 10
ταχέως." οὕτως εἶχεν ἡ ὄψις, καὶ εἰς ἔργον ἦκεν οὐκ εἰς
μακρύν. ἐκεῖνος μὲν γάρ, ἵνα ἀναφανῆ δίκαιος καὶ τῶν πολ-
λῶν τῆς ἀρετῆς ἐκείνου καμύτων λάβῃ τὰς ἀντιδόσεις, εἰκό-
τως οὕτω καὶ πρὸ τῆς κοινῆς συμφορᾶς, πρὸς ὃν ἐπόθει κύ-
ριον ἐξεδήμησεν. οὐ γὰρ δίκαιον τοῦτο παρὰ θεῶν κέκριτο, 15
τοιούτων ἵνα κακῶν πείραν σχῆ καὶ κοινωνήσῃ τῶν ἴσων
ἡμῖν. ἀνόμοιος γάρ ἦν τοῖς ἄλλοις ὁ βίος ἐκείνου καὶ ἐξη-
λαγμέναι αἱ τρίβοι, τὸ Σολομῶντος εἰπέιν. ἡμεῖς δὲ κακίας
γέμοντες ὄλωσ, καὶ ὁπίσω τῶν ἐνθυμημάτων τῆς καρδίας ἡμῶν
τῆς πονηρᾶς, τοῦτο δὴ τὸ τοῦ Ἰερεμίου, πορευόμενοι, καὶ 20
κατὰ τὸν πάλαι γογγυσταὶ τυγχάνοντες Ἰσραὴλ, κατὰ τὴν
ἡμετέραν ἐπιθυμίαν ἀπολαύειν ὅπως οὐκ ἔχωμεν τῶν πρα-
γμάτων, δικαίως οὕτω πεπράγαμεν δυστυχέστατα, καὶ τούτου

bis vero damna, eaque ingentia, concilians, qui illius ad deum precibus, quibus salutis nostrae providebatur, privamur. et divino consilio illum contigisse concilios ex illis quae illi adhuc superstiti inter somnium evenerant. visus est sibi, antequam urbs bello concideret, domum praeclaram et maximam ingresso, singulas illius partes inspicere et decora ac magnitudinem magnopere demirari; his intentum vocem, deforis advenientem inaudisse "domus haec, cuius partes singulas illustres atque venustas considerans admiraris, actutum concidet; et ne te sua ruina opprimat, quam cito foras eripe te." visum hoc effectu non multo post comprobatum est. ille etenim ut iustus appareret et virtutis suae multorum laborum praemia referret, sic uti par erat, et ante commune infortunium, ad deum, quem tantopere concupiverat, migravit. neque enim iustum apud deum reputabatur similitum malorum eum participem fieri, vita siquidem illius non erat similis aliis, et semitae immutatae, ut cum Salomone loquar. nos vero improbitate plane repleti, et in cogitationibus cordis nostri pessimi ambulantes, ut Ieremias inquit, et perinde atque antiquus Israel murmurantes, ut nobis allubescit, rebus non succedentibus, iure merito mala ac solida calamitate mactamus, et tali viro orbamus

τάνδρὸς ἑστερήμεθα, μόνου περιλειφθέντος ἐν τοιούτοις και-
 ροῖς καὶ τοσούτοις ἀνιανοῖς εἰς παραμύθιον. πάντες γὰρ 325
 ὡσπερ τινὰ δύναμιν ζωτικὴν ἐν ἡμῖν ἐνομιζομεν τοῦτον, καὶ
 τὴν τελευταίην ἐκείνου μηδὲν ἄλλο νομιζειν εἶχομεν ἢ τῆς ἐφ'
 5 ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνης παιδείας ὡς προοίμιον. τοῦτο
 τῶν κατεπειδὴν ἡρημένων ἐκείνου σαφέστατος ἔλεγχος, καὶ τοὺς
 ἀδικίαν κατ' ἐκείνου λαλοῦντας ὅτι μὴ προδοσίαν ἐσκέψατο,
 μηδὲ τῶν σφίσι δοκούντων συνιέντας βαθυτέρον, ἐνδίκως ἐπι-
 στομιζει. οἶμαι γὰρ ἐγὼ, δεῖξαι βουληθεῖς ὁ Θεὸς ὡς μὲν
 10 ὁ ἱερός ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ τίνων ἄξιος ἦν, οἷοι δ' ἡμεῖς καὶ
 τίνας εἰσπραχθῆναι δίκας δίκαιοι ἦμεν, διὰ τοῦτο τὰ κατ'
 ἐκείνου μέρος οὕτως ὑποκονόμησε συμφερόντως.

δ'. Τοῦτον οὖν τοῦ δεινοῦ, τῆς τελευταίας ἐκείνου φημί,
 προστεθειμένου τοῖς ἄλλοις, καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει,
 15 ἀνδρῶν γυναικῶν παιδῶν Λατίνων τε καὶ αὐτῶν Ἰουδαίων,
 ἐλευσίνως πρὸς ἀλλήλους διομιλούντων, καὶ τὰ μὲν ἄλλ' ὅσα
 τοῦτους ἐπίεζε δηλονότι τῇ λήθῃ παραπεμπόντων, τὴν τοῦ
 ποιμένου δὲ στέρησιν ἐπὶ νοῦν λαμβανόντων καὶ συνεχῶς προ-
 φερόντων, τῆς τοῦ Θεοῦ τε παιδείας, ὡς προῦφην, καὶ τῆς
 20 γεγεννημένης ἀλώσεως καὶ λεγόντων σημεῖον τοῦτο καὶ πιστευ- 326
 ὄντων, — οὕτως οὖν διατεθέντων, καὶ ὀλίγου δὴ τινος ἐν τῇ

2. εἰς om A 13. τοῦτ' A

qui solus afflictissimis hisce temporibus in tantis rerum discriminibus solatium remanserat, omnes siquidem eum uti vitalem in nobis facultatem reputabamus, illiusque mortem tantummodo ducebamus adversus nos iustissimae numinis punishmentis exordium. hoc eos redarguit apertissime qui indigna dicta in eum ingerunt et infamia onerant, quod proditionem non suaserit, et quod eos propriis consiliis, altius quidpiam meditatus, iure represserit. opinor equidem ego, cum vellet deus ut omnibus innotesceret quis vir ille sacer esset et quorum dignus, qui vero nos et quibus poenis obnoxii, quibus miseris iuste excrucianti, id propter res utriusque in rem utriusque disposuisse.

4. Itaque tam diro malo, obitu nempe illius, ceteris adnexo, et omnibus in civitate viris mulieribus pueris, Latinis, Iudaeis quoque ipsis, miserandum in modum sermonem conferentibus, et reliqua omnia quae eos tum affligebant e memoria deponentibus, pastoris tanti privationem in mentem revocantibus et saepius proferentibus, asserentibusque, ut iam innui, et non temere credentibus indicium illud esse et divinae punishmentis et subsequuti excidii; hoc, inquam, statu rerum, cum medicum tempus interim processisset, in peius quam antea ruere omnia, magna confusio animos occupare, cum alia atii

μεταξὺ παρεληλυθότος τοῦ χρόνου, χεῖρον ἢ πρότερον ἔσχε τὰ πράγματα, καὶ σύγχυσις πανταχοῦ, ἄλλων ἄλλα βουλευομένων καὶ μηδὲν ἐν ταύτῃ συνελθεῖν δυναμένων· καὶ παραπλήσιόν τι τοῖς ἐπὶ νηὸς χειμαζομένης ἐπάσχομεν, ὅταν ὁ κυβερνήτης ἀπῆ· πάντα γὰρ ἐκεῖ ταράχου μεστά, καὶ ἡ ναὺς οὐκ ἔχουσα τὸν ἰδύοντα ταῖς τῶν ἀνέμων βίαις τοῦ πρόσω χωρεῖν ἀκινδύνως οὐ συγχωρεῖται. τῶν μὲν οὖν δὴ πλειόνων δυσχεραίνοντων ὅτι μὴ σφίαιν ἐξῆν προδοῦναι τὴν πόλιν τοῖς Τούρκοις, δεδιότων ἴσως ὃ γέγονεν ὕστερον, ἄγγελος ἦκε τὸν Μουράτην ἐφ' ἡμᾶς κεκινήσθαι μηνύων, πλείστον ὅσον στρατὸν συναγείραντα, καὶ διὰ πάντων καλῶς παρεσκευασμένον. τοῖς μὲν οὖν δεκτέα πως ἔδοξεν ἡ ἀγγελία καὶ πειθανή, τοῖς δὲ μὴ, καὶ μάλιστα Λατίνοις, εἴτε μεγαλοψυχεῖν προσποιουμένοις, εἴτε πείραν οὐκ ἐσχηκόσι τῶν Τούρκων, ᾧ καὶ μᾶλλον ἔγωγε πείθομαι. πόθεν γὰρ εἶδησις τοῦτοις ἐν 15 θαλάττῃ καὶ γεννωμένοις καὶ εἰς γῆρας διαιτωμένοις, πρὸς 327 συμπλοκάς τε καὶ μάχας, αἷς τὸ τῶν Τούρκων κέχρηται γένος, ἔχουσιν οὐκ ἐπιτηδείως, καὶ μηδὲ δυναμένοις ἢ διὰ τριηρῶν ἀπελθεῖν εἰς ὑπερορίαν, ἢνίκα' ἂν καὶ ἔκθα βούλοιντο; μικρὸν τὸ μεταξὺ, καὶ πάλιν ἕτερος ἄγγελος, ταῦτά τῃ προτέρῃ καὶ 20 αὐτὸς διαγγέλλων, καὶ τοὺς λόγους ὅρκις πιστούμενος ἀσφαλῆσιν, ἐφ' οἷς ἐπείσθημεν μὲν ἡμεῖς, μηδὲν ἄλλο παρ' αὐτὸ προσδοκῶντες (τοῦτο γὰρ ὁ πολυετὴς ἡμᾶς ἐδίδουσε συγκλει-

decernerent nec possent in unam sententiam convenire; nosque illis qui in navi adversis tempestatibus utuntur cum gubernator abest, non absimiles, variis rerum fluctibus iactari. namque ibi omnia sunt barbarum plena, et navis, spoliata rectore ac vi ventorum concussa iter suum continuare absque discrimine non permittitur. cum ergo plerique aegre ferrent non concedi sibi Turcis urbem dedere, eventum postmodum secutum perhorrescentes, nuncius advenit Muratem adversus nos iter capessere, quamplurimis copiis et rebus aliis omnibus instructissimum. quidam nuncio fidem esse adhibendam dicunt; negant alii, et Latini potissimum, sive magnanimitatem simulantes, sive Turcarum, quod credibilius videtur, inexperti. namque unde illis, in mari genitis et ultimo etiam aetatis tempore vitam agentibus, nec non ad conflictus et pugnas, quibus Turcarum gens utitur, ineptis, nec valentibus cum triremibus alio extra suos fines, ut illis allubescit, divagari, cognitio venerit? exiguum abiit tempus; et rursus alius nuncius eadem quae primus denunciat, et iureiurando fidem alligat suam; quo nos persuasi sumus, nihil aliud exspectantes: hoc enim nostri per multos annos in angustum contractio resque ipsae

DE THESSALONICENSI EXCIDIO NARRATIO. 491

σμός καὶ τὰ πράγματα), ἐκείσθησαν δὲ καὶ Λατῖνοι, καὶ πρὸς παρασκευὴν δεῖν ἔδοξε τούτοις διεγγεῖραι.

ε'. Καὶ δὴ πρῶτον μὲν, ὅπερ ἤρξαντο πρότερον ἔργου, πρὸς τελείωσιν σπουδαιότερον διετέθησαν. τὸ δ' ἦν ἡ περὶ 5 τὰς ἐπάλλξεις αὐτῶν ἐπιμέλεια. μικρὸν γὰρ πρόσθεν διὰ φροντίδος πολλῆς πεποιήκεσαν τὰς ἐπάλλξεις τοῦ τείχους παντὸς διαφραῖξαι σανίσιν, ὡς ἐν ἀσπίσι, τοὺς μὲν ἔξω πολεμίους ἀπειρογούσαις τοῦ βέλτεσι τιτρώσκειν τοὺς ἔνδον δεῖσαν προκῦναι, τοὺς δ' ἐπὶ τῶν τειχῶν ἰσταμένοις πολλὴν τὴν ἄδειαν 10 παρεχούσαις ἀφανῶς λίθοις ἄνωθεν βάλλειν τοὺς ἐπιόντας καὶ τῇ προστυχόντι παντὶ προσηλάσαι τοῖς τείχεσι βουλή- 328 θέντας. ἔπειτα δὲ δεῖν ἀριθμηῆσαι τοὺς ἄνδρας φηθήσαν καὶ καταμαθεῖν εἰ πρὸς τὰς τοῦ ὄλου τείχους ἐπάλλξεις καὶ τὸν περίβολον τὸν πρὸς ἡπειρον ἔξωρακοῦσι. καὶ δὴ στήναι πάν- 15 τας ἐπὶ τῶν τειχῶν μεθ' ὧν εἶχεν ἕκαστος ἐπιτρέπουσιν ὀπλων, ὡς ἂν καὶ μάρτυρας τοὺς ἰδίους ἔχωσιν ὀφθαλμοῦς. οὐδ' ἡ γεγονότος ἦν ἰδεῖν ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς ἐπάλλξεις ἕνα ἄνδρα ἰστάμενον, καὶ τούτων τοὺς κλείους μεθ' ὀπλου κεκτημέ- 20 νους (προανάλωσε γὰρ ἡ πενία) μήτε πρὸς μάχην ἐπιτηδείους καὶ πόλεμον· τοὺς γὰρ συνεχέσι κακοῖς καὶ τῇ περὶ τὸ ζῆν ἀπορία περιήρηται καὶ τὸ δύνασθαι. οἱ Λατῖνοι δ' ὁμοῦς οὐκ ἔχοντες διαπραῖσασθαι (ἄνδρας γὰρ ἑτέρους μαχίμους οὐκ

2. τούτους A 8. τοὺς A 9. τοὺς A πολλὰ A

clamabant. credere et Latini; visumque est illis, sollicite necessaria praeparare.

5. Et primum quidem, quod antea inchoaverant opus, propugnaculorum demtaxat curam perficere concitatius animantur, paulo enim ante summo cum labore ac nimio opere accurarunt ut murorum propugnacula, adinstar scutorum, tabulis obserrerent, quae advenas hostes impedirent ne sagittis cives, si quando opus esset capite emergere, vulnerarent, iis autem qui muris insisterent facultatem ubi-rem facerent clam e superiori parte saxis advenientes impetere admo- 10 tosqae ad muros obvio quoque repellere. deinde numerandos esse viros decernunt, ut discant an ad omnia murorum propugnacula et circuitum ad mediterranea vergentem sufficient; et sic omnes in muris, suis quemque armis instructum, stare imperant, ut ad id testibus propriis oculis uterentur. quo facto conspiciebatur in duobus et tribus propugnaculis unus tantum; eorumque potior pars neque arma gerere, quae paupertas absumperat, neque pugnae aut conflictui apta, assidua namque mala et vivendi egestas vires insimul extinxerant. Latini nihilominus, cum rei providere aliter non possent (ne- 15 que enim alios viros bellatores praeter accolae urbis possederant),

εἶχον παρὰ τοὺς ὄντας τῆ πόλει) δεῖν ἐξ ἀνάγκης ἔφοντο κἀ-
 τας γοῦν ἐτοιμῶς ἔχειν πρὸς πόλεμον. μεταστῆσαι δὲ καὶ
 τὴν ἀγορὰν πρὸς φυλακὴν ἀκριβεστέραν τῆς πόλεως δέον κη-
 κρίασιν, εἰ καὶ πέρασ ἴσως τοῦτο λαβεῖν οὐκ ἔσχεν, ἐπιθι-
 μένων αἴφνης τῶν πολεμίων καὶ θῆτον ἢ πάντες προσεδό-
 κῶμεν. "ἂν γὰρ τὴν πόλιν" ἔφησαν "κυκλώσσοσι μὲν οἱ πο-
 λέμιοι καὶ τοῦ πολεμεῖν συνεχῶς γίνονται, ἡμεῖς δὲ πρὸς τὴν
 329 ἀγορὰν πόρρω κειμένην ἀπίομεν τὰ πρὸς χρεῖαν ὠνούμενοι,
 παρέξομεν ὑπὸ τῆς τῶν τειχῶν θρημίας τὴν πόλιν αὐτοῖς,
 μηδένα πόνον μηδαμῶς προὔπενεγκοῦσι." καλῶς οὖν διὰ πάν-
 των, καὶ ὡς παρεῖχεν ἡ δύναμις, παρεσκευασμένων ἀπάντων
 πάντα παθεῖν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, προθυμίαν ἐνδειξάμεθα
 τὴν αὐτὴν, καὶ τὴν ἐλπίδα πᾶσαν ἐπὶ θεῷ καὶ τῷ μυροβλύτῃ
 μάρτυρι σαλευόντες ἤμεν, καὶ περιεσκοποῦμεν νύκτωρ καὶ μεθ'
 ἡμέραν τὴν ἔφοδον τῶν βαρβάρων, καθ' ἐκάστην κατὰ τὰς 15
 ἀγγελίας αὐτοὺς ἐκδεχόμενοι.

ς'. Ἡμέραι παρῆλθον αὐθις ὀλίγαι, καὶ τρίτος ἄγγελος
 ἤδη πρὸς τὴν πόλιν ἀφίκετο, τὴν εἰς τὰ Λαγκαδά τοῦ Μω-
 ράτου δηλῶν ἀφίξιν, καὶ ὡς οὐχ ἰκανὸν τὸ πεδίον εἰς πολὺ
 μῆκος ἐκτεταμένον ἐκεῖνο πρὸς τοσαύτην πληθὺν στρατευμά-
 των. διήγγελε δὲ καὶ τὴν παρασκευὴν ὑπὲρ λόγον οὐσαν καὶ
 μὴ ῥαδίαν ῥηθῆναι. πάλιν οὖν ἡμεῖς ἐν σπουδῇ, καὶ αὐλιν
 ἐν ἐπιμελείᾳ μεγάλῃ. παρῆν δὲ ἡ κυρία τῶν ἡμερῶν, καὶ

19. οὐχὶ κἂν τὸ Α

necessarium duxere omnes ad pugnandum promptos esse. rerumque
 venalium forum alio asportare pro accuratiori civitatis custodia deli-
 berarunt; licet id ad finem perduci non potuerit, cum ex improvise
 hostes, et nostra expectatione citius, irrupissent. etenim, dicebant,
 si adversarii urbem copiis cinxerint et pugnis raro intermittentibus
 indulerint, nos vero ad forum longe dissitum necessaria coempturi
 abierimus, desertis muris et custodibus vacuis, nullo praevio labore
 illis civitatem trademus. recte itaque omnibus, et ut vires concedebant,
 dispositis, omnes unis animis, omnia pro patria pati parati,
 spem universam in deo et martyre myroblyta collocavimus, et die no-
 ctuque barbarorum irruptionem circumspiciebamus, quotidieque, ut
 nunciatum fuerat, exspectabamus.

6. Paucis diebus praetergressis tertius nuncius in civitatem ad-
 volat, Muratae adventum in Langada indicans, nec satis esse campum
 illum longe lateque diffusum copiarum multitudini; apparatus quo-
 que praenarrabat esse super omnem expectationem nec posse verbis
 exprimi. rursus nos sollicite agere, diligentissime quae opus erant
 curare. illuxerat dierum domina; et nocte media terraemotus ingens

περὶ μέσας νύκτας σεισμὸς [καὶ] τῇ πόλει γίνεται μέγας καὶ
φρόβον ταῖς ἀπάντων ἐνῆκε ψυχαῖς, τεκμήριόν τε τοῦτο οὐκ 330
ἀγαθῶν ἡγήσαντο πάντες πραγμάτων· οὕτω γὰρ οἱ πρὸ μα-
κροῦ τὴν πόλιν ἐκεῖνοι συνέσειον σεισμοὶ παρασκευάσαν τοὺς
5 ἀνθρώπους, καὶ τοιαύτην ἔδωκαν ὑπόληψιν ἔχειν, ἀνωμαλίας
πραγμάτων κἀκεῖνοι προηγγελκότες καὶ δεινῶν ἔσμον ἐπαγα-
γόντες τῇ πόλει. καὶ τοῦτο μὲν νυκτός· ἀρξαμένης δὲ τῆς
ἑως, καὶ τοῦ ἡλίου καθαρώς οὐπω τῇ γῇ τὰς ἀπέναντος ἐπα-
φιέτος, τῆς στρατιᾶς τε μέρος ὄραται τῇ πόλει προσβάλλον,
10 μῆτε σημαίαν ὡς ἔθος ἡρμένην ἔχοντες μῆτε βαδίζοντες Ἰλα-
δύν. ὁ δὲ τρόπος· ἔδοξε τῷ Μουράτῃ φιλίας τισὶ τοὺς ἐνοι-
κουῖντας ἡμῶς τῇ πόλει ῥήμασιν ὑπαλθεῖν πρότερον, ὥστε μὴ
τι τῶν ἐν ὑστέροις συμβεβηκότων γενέσθαι καὶ [κακ]τὴν πό-
λιν ἀλῶναι· ὑπέστρεφον γὰρ ἐλπίδες τοῖς αὐτῶν λόγοις
15 ταύτην εὐθύς ὑποκλῖναι καὶ μὴ ἂν ἐλέσθαι κρατηθῆναι διὰ
πολέμου. τοῦτο δ' ἐποίησε δυοῖν ἕνεκα, τοῦ τε μὴ πόλεμον
ὑποστῆναι τὸν μυριάνθρωπον ἐκείνον στρατόν, εἴτ' ἀποτυχόντα
μεγάλην αἰσχύνην ὀφλήσαι, καὶ τοῦ πεισθῆναι τοῖς λόγοις τῶν
ἐπειγόντων αὐτόν ἐπὶ τὴν πόλιν ἀφῆχθαι· καὶ γὰρ ἦσαν οἱ
20 τοῦτον αἰεὶ συνωθοῦντες καὶ πείθοντες, ὡς εἰ μόνον ὀφθείη,
ταύτην ἐτοιμῶς ἄνευ πολέμου καὶ πόνων λαβεῖν. πέπομφε
τοῖνυν ἄνδρας Χριστιανούς οὐκ ἀγνωστας πόλεων ἐξ ἑτέρων, 331
ἡμῶν τὰ σωτήρια συμβουλευσοντας καὶ κατὰ τῶν Λατίνων

9. προσβάλλον A

11. φιλοῖς?

14. αὐτοῦ?

urbem concutit, metumque omnium animis iniicit, qui infelicia illum
atque incommoda portendere existimarunt. ita enim, qui a multo
tempore civitatem concutiebant terrae motus, homines affecerunt et
talem opinionem ingenerarunt, cum illi rerum immutationes denun-
ciarint et dirorum montes urbi intulerint. et hoc quidem noctu. pri-
mo mane, cum nondum sol terram radiis collustraret, pars exercitus
in civitatem contendit, neque vexillum, ut moris est, erectum defe-
rens neque turmatim procedens. nec alio scopo: visum fuerat Mura-
tae amicalibus verbis incolas antea pertentare, ut quae postea sub-
secuta sunt, urbisque excidium, evitarentur: in spem enim venerat
suis ipsius dictis eam aures illico daturam et bello capi opprimique
declinaturam. idque duas ob causas praestitit, tum ne innumeras il-
las hominum copias bello subiiceret, et postmodum votis frustratus
ignominiam sibi, eamque summam, compararet; tum sermonibus co-
gentium ut in urbem veniret persuasus: non deerant enim qui eum
compellabant, asseverabantque tantummodo conspectum, prompte et
nullo praevio bello a labore, in dicionem suam eam redacturum. misit
itaque viros Christianos, haud ignotos, ex aliis urbibus, nobis salu-

διεγερῶντας ὡς ὅλον τε· οὐ καὶ παραγενόμενοι, καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν τειχῶν πεμπομένοις βέλεσι μὴ τραπῆναι τὰ σώματα δεδιότες, ὀπισθόρμητοι γίνονται, μηδὲν ἢ ὀλίγα πρὸς ἓν μέρος δηλώσαντες, ἧ π δεδύνηται. ἐφ' ἧ καὶ μεμπταῖοι ἔδοξαν τισιν ὑποστρέψαν-5
τες· δέον γὰρ πολλακίς καὶ κατὰ πολλὰ τῶν τειχῶν μέρη περιέναι, καὶ τὰ ὑπεσχημένα τῷ Μουράτῃ φανερὰ καταστῆσαι, λόγοις τε χρήσασθαι συμβουλίας, ὡς ἂν προθύμους παρασκευάσωσι πρὸς τὸ κοινῇ συνελθόντας σκέψασθαι τὸ συνῶσον, οὐ καλῶς πρὸς ἡμᾶς διετέθησαν, εἶπον, ἡμεληκότες τοῦ ἐπιτάγματος. πλὴν ἀλλ' οὕτω μὲν οὗτοι πράξαντες ὠφθησαν, εἴτ' ἐθελονταὶ εἴτε καὶ ἄκοντες.

ζ. Ὁ δὲ Μουράτης ἀνηνύτοις ἰδὼν ἐπιχειρεῖν ἐν τούτῳ τῷ μέρει (οὐ γὰρ οἷς ἔξωθεν μόνον ἐκήρυττον ἐπείθοντό τινες, ἀλλὰ καὶ πλύνειν τοῦτον ὕβρεσιν ὑπ' ἀβελτηρίας καὶ ἀλόγου θρασυτήτος οὐκ ἀπόκρινον) τοῦ θυμοῦ τε γέγονεν ὄλος, καὶ τὸν στρατὸν προσέταξε μεταστῆναι καὶ περὶ τὴν πόλιν στρατοπεδεύσασθαι. οἱ δὲ προσεχώρουν, ἄτε μελίσ-
332 σῶν σμήνη, τοῦ ἡμετέρου λίαν διψῶντες αἵματος καὶ πάντας ἄρδην καταπιεῖν γλιχόμενοι. τῇ πόλει δὲ προσεγγίσαντες, καὶ
τάς σκηνὰς ὥσπερ ἔθος πηξάμενοι, δίκην φρουρίου πᾶσαν πε-

4. π] προσπελάσαι? 5.] γενέσθαι? 7. κατα-
στῆναι A 18.] μυρία?

taria consulturos, concitatosque pro viribus adversus Latinos. qui licet advenissent, timentes ne a sagittis e muris depromptis laederentur, retro cesserunt, cum nihil aut parum, pro quo accesserant, indicassent. proptereaque hoc suo reditu apud nonnullos ignominia notati sunt. namque cum opus esset saepius et multas murorum partes circumire, et quae promittebantur a Murate palam edicere, sermonibusque uti consultationis ad eos disponendum ut alacriter in unum convenientes publicam utilitatem dignoscerent, ipsi non bene erga nos affecti mandata neglexerunt. verum hi, quo diximus modo, sive sponte sua sive vi coacti, rem ita peregerunt.

7. Murates cum vidisset se hac ratione operam et oleum perdere (neque enim iis quae deforis ille enunciabat suaderi nonnulli, quin immo eum iniuriis et opprobriis dementer iactanterque continuo onerare), intemperis insanisque agitated loco moveri exercitum mandat. illi secedunt aequae ac apud examina, nostri sanguinis avides sitientes omnesque penitus uno haustu deglutire desiderantes. ubi urbi proximi facti sunt, tentoriis pro more fixis instar propugnaculi eam ita circumvallant ut nullus hominibus esset vacuus locus, tum duces singulos in praescripta urbis parte destinans, ipse sua tentoria arcu

ρεῖλαβον ταύτην, ὡς μηδαμοῦ σχεδὸν κενὸν ἀνθρώπων φαί-
 νεσθαι τόπον. εἶτα τοὺς στρατηγούς ἕκαστον ἐν ὄρισμένῃ
 τῆς πόλεως μέρει πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀποτάξας, αὐτὸς τὰς ἰδίας
 σκηναῖς ἀντικρὺ τῆς ἀκροπόλεως πῆγγυσι, ὡς ἂν πάντας ἐκ
 5 μετεώρου καλῶς ὄραῖν ἔχοι καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν ἐντός. ἡμεῖς
 δὲ ταῦθ' ἐωρακότες καὶ τῆς ἡμῶν σωτηρίας ὑπεραγωνίσασθαι
 προθυμούμενοι (καὶ γὰρ οὐδὲ ἦν ἄλλως εἰκὸς) μεθ' ὧν εἶχο-
 μεν ὄπλων ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐθέομεν ἕκαστος, ἄλλος ἄλλον πα-
 ρελθεῖν τῷ τάχει φιλονεικοῦντες καὶ ὄλον ἀνδριζόμενοι
 10 τῶν ἐκτός, ἀγνοοῦντες ὅπῃ τὰ τῆς σπουδῆς ἐκείνης χωρήσει.
 ὡς δ' ἀνέβημεν διημερεῦειν ἐκεῖσε καὶ διανυκτερεῦειν συνθέ-
 μενοι, καὶ διέκριναν ἡμῶς οἱ κρατοῦντες τῆς πόλεως, Λατί-
 νους καὶ Ῥωμαίους, καὶ τοὺς τὴν ληστείαν μετερχομένους ἀνα-
 μιξ στήσαντες (οὐ γὰρ πιστεύειν ἡμῖν καθαρῶς εἶχον), καὶ
 15 θάνατον τοῖς φρονήσουσι προδοσίαν ἠπειλήσαν, τοὺς Τζετα-
 ρίους, ὡς ἡ κοινὴ φωνὴ τούτους ἐκάλει (ληστῶν δ' ἦσαν οὐ-
 τοι σύνταγμα ἐκ διαφόρων τόπων συναθροισθέντες) φύλακας 333
 εἰς τοῦτ' ἐπιστήσαντες.

ἦ. Ὡς οὖν τοῦ πολεμεῖν γεγενήμεθα πάντες καὶ κατὰ
 20 τῶν ἐπιόντων ἀνδριζεσθαι, ἄλλο τι πάλιν παρὰ τὴν ἡμετέραν
 ἐφάνη πράξας ὑπόνοιαν ὁ Μουράτης. πάντες γὰρ ἡμεῖς ὑπε-
 νοοῦμεν, τοσοῦτον στρατὸν βαρὺν θεασάμενοι καὶ τοσαύτας
 τὰς ἐλεπόλεις, ὡς τὸ τῶν καμήλων πλῆθος καὶ τῶν ἄμαξῶν
 ἐπεκόμιζον καθ' ἑκάστην, ὡς οὐκ ἂν φθάσειε καὶ μακρῶς

9. . . .] κατὰ?

adversa ponit, ut omnes tanquam e loco sublimiore, et interiores par-
 tes urbis, circumspiceret. nos haec intuiti, pro salute nostra tutanda
 alacriores facti (neque enim fieri poterat aliter), armis utcumque sup-
 petentibus ad murum accurrere, alius alium celeritate praetergredi,
 adversus externas copias ignaris quem tandem finem habitura essent
 tantae sollicitudinis studia, animos addere. ut ascendimus, diu noctu-
 que ibi nobis immorandum esse constituentes, qui urbi moderaban-
 tur, Graecos atque Latinos ita distinxerunt ut medium unum ex iis
 qui praedas convectant interponerent; Tzetarios vulgus vocat, et sunt
 praedonum agmen ex variis regionibus coalitum; et his custodiam
 demandarunt, plane nobis non fidentes; mortem etiam proditorem
 meditaturis minati sunt.

8. Omnibus ergo ad pugnandum adversus irruentes animo virili
 praesentique paratis, aliud praeter nostram expectationem Murates
 exsequitur. nos enim omnes suspicabamur, tantam copiarum molem
 et machinarum, quas multitudo camelorum et curruum quotidie adve-

αὐτίκα κατὰ τοῦ τείχους ὁρμήσει, παύειν μὲν αὐτὸ προστά-
 ξας τῇ χειροποιήτῃ τοῦ λίθου βροντῇ, τοὺς δ' ἄνωθεν κω-
 λύειν τῆς ἐπὶ τῶν τειχῶν στάσεως διὰ τῶν ἀφιεμένων βελῶν,
 καὶ παντὶ μηχανήματι πρὸς τὸ κρατῆσαι κεχρησθαι τῆς πό-
 λεως. ὁ δὲ τούτων μὲν ἔδειξεν οὐδέν, μικρὸν δ' ἤσυχάσας⁵
 καὶ τὴν πόλιν κύκλῳ περιβλεψάμενος κήρυκας καὶ αὐθις ἐξέ-
 πεμψεν, ἔλευθερίαν ἡμῖν ὑπισχνόμενος καὶ φιλοτιμίας ἐτέ-
 ρας, τοῖς παρ' αὐτοῖς ταυτὶ πιστούμενος ὄρκους, εἰ τὴν πόλιν
 προοίμεθα τοῖς τούτου λόγοις πεισθέντες, καὶ τάναντία πάλιν
 αὐτῶν προσετιθεῖ, καὶ χαλεπώτερα τούτων, εἰ μὴ καταπειθεῖς¹⁰
 ἐν τούτῳ γεν

Ἄλλ' ἐνταῦθα μικρὸν ἐρήσομαι τοὺς κατηγοροῦντας τοῦ
 δεινός καὶ τῆς δεινός. ποῦ ποθ' ὑμεῖς ἦτε ὅθ' ὁ Μουράτης
 334 τὰ τοιαῦτα ὑπέσχετο; οὐκ ἐν τῇ πόλει, καὶ αὐτήκοοι τῶν κη-
 ρυτιτομένων; πῶς ἂ διανοεῖσθε, οὐκ εἰς πέρας ἠγάγετε; πῶς¹⁵
 οὐκ ἐχρησάσθε τῷ λογισμῷ; πῶς ἂ τῶν ἄλλων κατηγο-
 ρεῖτε μὴ πεπρωχότων, ὑμεῖς οὐκ ἐπράξατε καιροῦ καλοῦντος
 καὶ τῶν ἀπειργόντων οὐκ ὄντων; τότε γὰρ ποιμὴν οὐκ ἦν
 (μῆνας γὰρ εἶχεν ἕξ γενόμενος ἕξ ἀνθρώπων) οὐδὲ ἀραί, οὐδ'
 ὄσ' ἕτερ' ἀπαριθμεῖτε. τί λοιπὸν τὸ κωλύσαν ὑμᾶς ἦν; ἢ²⁰
 τίνος ἔργον ὅσα συμβέβηκεν; οὐδενός, πᾶς τις ἂν εἴποι λογι-
 ζόμενος εὐσεβῶς, ἢ τῆς ἡμῶν ἀμαρτίας ἐκίστου ζῶν ἀόργη-

11. γενοίμεθα?

12. τοὺς om A

22. ἐκάστους A

hebat, conspicati, primo sui appulsu furenter iratum muros appetitu-
 rum, eosque lapidum manufacto tonitru diverberaturum, nec non et
 supra muros stantes sagittis impulsis dimoturum, machinasque omnes
 ad urbem excidendam usurpaturum. verum hic nil tale conatus est,
 sed parum percunctatus praecones rursus decernit, qui nobis liberta-
 tem paciscerentur aliosque honores iureiurando, ut apud ipsos fieri
 amat, pollicerentur, si sermonibus illius suasi urbem dederemus: his
 contraria subdebat, multaque peiora, si votis suis non obsecunda-
 remus.

Sed cum huc pervenerim, paucis compellabo huius alteriusve in-
 simulatores. ubinam eratis vos, cum haec Murates offerebat? nonne
 in urbe, et vestris ea auribus usurpatis? qua igitur ratione cogita-
 tis usi non estis? quare, de quibus alios incusatis quod non fece-
 rint, vos ipsi occasione premente et nullo impediante non perfecistis?
 tum enim nullus pastor erat (namque ante sex menses inter vivos
 esse desiderat), nec dirae neque alia, quae vos recensetis et per digi-
 tos exacte numeratis. quid igitur vobis impedimento fuit, aut cuius
 opus eventus? nullius, quilibet respondebit pie rem computans,
 quam nostrae improbitatis, quas ab iracundia liberum deum in ira-

τον εἰς ὄργην καθ' ἡμῶν κινήσεως, παιδείαν ἡμῖν ἐπενεγκεῖν
 πταιοῦσιν ἀδιόρθωτα, ἵνα γοῶν ἑαυτῶν γενόμενοι καὶ τοῦ
 λοιποῦ σωφρονήσωμεν. εἰ δέ τις τῶν πρὶν ἀπομνημονεύων
 χρόνων καὶ πάλιν ἡμῖν ἀντιλέγη, καὶ τῷ ποιμένι τὴν αἰτίαν
 5 ἐπάγῃ τοῖς προδεδοσθαι ἐθέλουσι μὴ τὰ ἴσα φρονήσαντι καὶ
 βουλευσαμένῳ, μεμνημένος, οἶμαι, κέκτηται λογισμούς. πρῶ-
 τον μὲν γὰρ οὐ τοῦ σχήματος τοῦ ἀρχιερέως στρατηγικῶν
 πραγμάτων ἀντιλαμβάνεσθαι, καὶ τὸν μὲν τθραννικῶς ἐξωθεῖν
 τῆς ἀρχῆς τὸν δὲ ἀντεισάγειν, καὶ πραγμάτων καὶ φόνου καὶ
 10 ζημιῶν, τούτων δὴ τῶν ἐν ταῖς ἐναλλαγαῖς τῶν ἀρχῶν συμ-
 βαινόντων, αἴτιον δεῖκνυσθαι. οὐ γὰρ ἐπὶ θρόνον αὐτὸν κα-
 θίξουσι τυραννικόν, ἀλλ' ἐπὶ θρόνον ἰσρατικόν, καὶ δεσπότου 335
 πραξίος καὶ εἰρήνῃν διδάξαντος. καὶ δεῖ τοῦτον ἐκ παντὸς
 τρόπου μιμῆσθαι, καὶ λόγοις ἃ
 15 καὶ πράγμασιν. ἔπειτα ὅπερ εἰργα-
 στο; ὅτι τοῖς τοῦ θεοῦ νόμοις ἐμμένειν παρήνει, καὶ τὴν εὐ-
 σέβειαν συνεβούλευε μὴ προέσθαι; ὅτι μὴ κατεξανίστασθαι
 τῶν ἀρχόντων, ἀλλὰ τούτους ὡς ἐκ θεοῦ προβληθέντας ἐδί-
 δασκε στέργειν; καὶ τί γε ἄλλο προσῆκεν ἐκείνῳ, ψυχὰς ἀν-
 20 θρώπων πρὸς θεοῦ πιστευθέντι; ὅμως ἐκείνος καὶ οὕτως ἔχων
 ἐφ' ἐκάστου σχεδὸν ἔτους ἡξίου τὴν πόλιν ἀπολιπεῖν καὶ πρὸς
 τὴν ἐνεγκαμένην γενέσθαι, ἴσως ἴν' ἡμεῖς ὑπὲρ ἑαυτῶν φρον-

3. σωφρονίσωμεν A 14. ε] ἐπόμενον αὐτῷ? 15. . . .]
 τί καὶ ἔστιν?

cundiam movit, et ad nostri punitiōnem, qui incorrecte labimur, ex-
 citavit, ut ad nosmetipsos redeuntes in posterum sapiamus. quod si
 quis anteacta tempora commemorans iterum nobis opponat, et pa-
 stori causam appingat, qui dedere se volentibus, sententia etiam
 data, contradixit, insanientis cogitationes suscipit. primum enim non
 addecet pontificem rerum militariam cura, et hunc quidem tyranno-
 rum more principatu pellere, illum contra in possessionem immittere,
 et mutationum ac caedium nec non damnorum, quae, dum rerum
 status immutatur, eveniunt, auctorem esse: neque enim ipse in ty-
 rannicum, sed in sacerdotale, et mitis domini, et qui pacem deprae-
 dicavit, cuius vestigiis insistere modis omnibus et dicta factaque se-
 qui debet, solium promovetur. deinceps quid ille molitus est? an
 quod in legibus divinis perdurare adhortabatur, non a principibus
 desciscendum, quos veluti a deo promotos exoscofandum esse doce-
 bat? et tamen in aliud illi incumbendum erat, cui mortalium ani-
 mae per deum erant non creditae. nihilominus ille, hoc modo dispo-
 situs, fere singulis annis ab urbe recedere volebat et in patriam re-
 verti, forte ut nos nostra accuraremus. sed neque hac ratione passi

τίσωμεν. ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἠνείχεσθε. οὕτω γνώμης τινὲς τετυγῆκεσαν πρὸς πᾶν ἀτιοῦν τὸ τρεπτὸν κεκτημένης καὶ συμ- μεταβαλλομένης τοῖς καιροῖς καὶ τοῖς πράγμασιν. ἀλλ' οἱ μὲν τὰ τοιαῦτα λέγειν ὀρμώμενοι λογίζονται ποτε
. ἡμεῖς δὲ τῶν προκειμένων ἐχόμεθα. 5

9'. Πρῶτον καὶ δευτέρου ὁ Μουράτης πεπραχῶς ὅπερ εἰρήκειμεν, καὶ γράμματα τοῖς βέλεσι πεπομφῶς ἐντὸς πλει- στα, τοῖς αὐτοῖς ὄρκιοις καὶ ταῦτα συνδούμενα καὶ τὰ αὐτὰ διαγγέλλοντα, ὡς ἦννε πλέον οὐδὲν (οὐ γὰρ ἐξῆν βουλομένοις 336 τοῖς ἐν τῇ πόλει τῷ τῶν Λατίνων δέει, καὶ μάλιστα τῶν 10 συμπαρισταμένων αὐτοῖς ἐπὶ φυλακῇ λησιῶν, τῇ σφῶν ἀδειῶς χρῆσασθαι γνώμῃ), τρέπεται τότε' ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τὸ πολε- μεῖν, οὐδὲ τότε τοσοῦτον ἀπὸ τῆς ἀπειθείας τῶν ἔνδον καὶ τῆς ἐνστάσεως ὅσον ἐκ τούτου. ὀλκὰς ἐφάνη τις ἐξαπίνης Λατινικῆ σῆτον ἔχουσα φόρτον καὶ κομιζουσα τοῦτον [ἐν] τῇ 15 πόλει χρηζούση. οἱ δ' ὑπετόπισαν ταύτην ἰδόντες συμμά- χους ἔχειν καὶ ἅπλα διὰ τὸν πόλεμον, καὶ δεδιότες τὴν ἦταν συμμαχίας ἐπὶ τὴν πόλιν ἐλθούσης, ὅλη δεῖν ὤοντο χρήσα- σθαι τῇ τούτων δυνάμει καὶ περὶ τὰ πολεμικὰ τέχνη πρὶν τὴν ὀλκάδα καθορμισθῆναι. μικρὸν μὲν οὖν πρότερον, ὅτι 20 καὶ τοὺς κήρυκας ἔπεμπεν, ὑπείσερχόμενοι τὸ προτειχισμα μέρος τῶν πολεμούντων ἄωρὶ τῶν νυκτῶν, καὶ τοῦθ' ὑπορύτ- τοντες ἐν ἀδείᾳ (οὔτε γὰρ ἐπ' αὐτῷ φύλακες ἦσαν, οὐκ ἀρ-

9. ὡς om A 13. ἀπαθείας A

estis. ita mente nonnulli praediti sunt, quae cum quolibet mutatio- nem subeunte sese immutat et variat. sed qui similia proferunt, ra- tionem animo agitent, qua ea enunciant; nos vero ad propositum revertamur.

9. Cum vero alia atque alia vice, quod supra commemoravimus, Murates peregisset, missisque cum sagittis in urbem plurimis litteris, eadem, et simili iureiurando, denunciandis ac stabilientibus, nihil proficeret (neque enim facultas erat civibus, etiamsi voluissent, Lati- norum, et praedonum potissimum adstantium custodientiumque metu, sua sententia intrepide uti), ad bellum invitatus accingitur, non tantum contumacia atque contentione inhabitantium motus quantum istiusmodi successu. navis repente comparuit Latina, frumento onusta, ad urbem indigam adnavigans. statim atque eam vidit, suspicatur copias auxilia- res et arma pro bellatoribus vehi; deque victoria dubius, si commi- litones introducerentur, totis conandum esse viribus et militaribus artibus pertentandum, antequam navis in portum sese recipiat, decer- nit. paulo quoque ante, cum praecones mitteret, hostium manus in exteriorem murum clam irrepens nocte intempesta, eumque pro nuda

κούντων τῶν ἔνδον, οὐτ' ἔξωθειν αὐτοὺς εἶχεν οὐδείς οὐδ' ὀπωσοῦν, τούτου προβεβλημένου) πολλὰ τούτου κατέσπασαν εἰς ἔδαφος μέρη, ὥστ' ἔχειν εἰσιέναι παμπληθεῖς ἐν τῷ μεταξὺ τῶν τειχῶν τόπῳ, κλίμακας τε εἰσκομίσαι μετ' εὐχε-
 5 ρείας, καὶ ταύταις τὸ μέγα τεῖχος ἐπαναβῆναι. βύσιμον οὖν τὸ ἔξω πεποιήκασαν διατείχισμα τοῦτον τὸν τρόπον, καὶ τῆς 337 τοξικῆς πολλάκις τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ δὴ καὶ τῆς νυκτὸς οὐκ ἠμέλουν, τοῦ μικροῦ τείχους ὅτε πρὸς κατάπτωσιν ἦσαν· πῶς γὰρ ἂν ἔχον μετὰ πλείονος ὑπορύττειν ἀδείας αὐτό, τοὺς
 10 ἐπὶ τοῦ μείζονος τείχους εἰ μὴ τοῖς βέλεσιν ἀπεργον μὴ κατ' αὐτῶν καὶ τούτους ὁμοίως χωρεῖν καὶ τὰ παραπλήσια δρᾶν; πλὴν καὶ οὕτως οὐδ' ἡμεῖς ἠμελοῦμεν τοῦ κατὰ δύναμιν ἔργου. πλέον δὲ τῶν ἄλλων ἐχρώμεθα τῇ καλουμένῃ σκευῇ,
 15 ἧς ἔχον μὲν ἠκούομεν μόνον, ἔργον δὲ οὐδέποτε εἶδομέν τι λαμπρόν, καὶ ταῦτα πολλῆς ἐν ἡμῖν οὔσης τῆς ἐσκευασμένης βοιάνης, ἀφειδῶς τε κατὰ πάντα καιρὸν ἀναλίσκομένης.

ἰ. Ταῦτ' οὖν ἐπὶ τρισὶν ἦσαν ἡμέραις γινόμενα. καὶ τηνικαῦτα δὴ τινες ἐν τισὶ τῶν τειχῶν μέρεσιν ἔξωθεν περὶ μέσας νύκτας ἰόντες, τῆς ἡμετέρας κηδόμενοι σωτηρίας, πᾶ-
 20 σαν ἡμῖν πρὸς πόλεμον παρεσκευάσθαι τὴν στρατιὰν προαγγέλλουσιν, ὅσον τε περὶ τὸν Μουράτην πεζόν, καὶ τῆς τετάρτης ἡμέρας διανγασάσης βούλεσθαι καθ' ἡμῶν ὅλη δυνάμει κεχω-

9. εἶχον? 21. γε?

suffodiens (neque enim custodes aderant, imminutis habitatoribus, et qui'intus erant, eos foras pellere, cum obvii obicerentur, minime valebant) potiore illius partem in solum disicere, ut iam aditus quamplurimis in medium inter muros spatium pateret, liceretque tuto scalas invehere et magnum murum ascendere; (exteriorem itaque murum hoc modo pervium sibi fecere;) et saepius interdum sagittas impellere, a quarum iactu ne noctu quidem abstinere, dum ad parvum muram in planum effundendum procedunt. quo etenim pacto secure illum suffodere potuissent, ni in maiore muro stantes homines iaculis impedirent, ne illos adorti similia machinarentur et facerent? attamen neque ista ratione, ne opus nostrum pro viribus ageremus, effecerunt. sed ante alia eo utebamur instrumento, cuius strepitum tantum auribus percipiebamus, factum vero, quod equidem innotuisset, nunquam vidimus, licet pulveris praeparati copia abundaret et largiter profuseque omni tempore insumeretur.

10. Haec igitur triduum gerebantur. nonnulli deinceps in externas muri partes nocte media progressi, de salute nostra solliciti, universum exercitum peditesque, qui Muratem sequebantur, ad pugnandum esse paratissimos praenunciant, statimque atque dies quartus illuzerit, adversus nos cunctis viribus aggressionem facturum; na-

ρηκέναι, καὶ ὡς πλοῖα παρασκευάσειαν, καὶ τούτοις ἔν' ἀπὸ
 τοῦ κατὰ θάλατταν μέρους ἰόντες πρὸς διττὰς ἀναγκάσωσιν
 ἡμᾶς ἀσχοληθῆναι φροντίδας. ὃ καὶ σφόδρα τὰς ἡμετέρας
 338 ψυχὰς διετάραξε καὶ εἰς ἀπορίαν ἐνέβαλεν ὄσσην, ὡς βλάβην
 ἡμῶν δυνάμενον οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπαγαγεῖν. δειλῆς τοιγαροῦν 5
 ταυτησὶ γεγενημένης τῆς ἀγγελίας, καὶ πάντων ἡμῶν ἐν πε-
 ριστάσει καὶ λογισμοῦς ὄντων πῶς ἂν διατεθεῖμεν πρὸς τὸν
 πόλεμον, πάσης τε σχεδὸν ἡλικίας οὔσης ἐν ἐργηγόρσει, δεή-
 σεις ἐκτενεῖς θεῶ καὶ τῶ μυροβλύτῃ μάρτυρι καθ' ὄλην ἐκεί-
 νην προσαγόντων τὴν νύκτα (πάντες γὰρ ἦδσαν ἐν χρωῶ τοῦ 10
 κινδύνου καθεστηκέναι), οἱ Λατῖνοι περὶ πολλοῦ τὸ τοῦ αἰ-
 γιαλοῦ ποιούμενοι μέρος διὰ τὰς τρεῖς αἰ παρῆσαν τῇ πόλει
 τριήρεις, μὴ πρὸς ἔργον ταύτας ἐλθόντες οἱ Τοῦρκοι ποιή-
 σωσι, τοὺς σφῶν τοξότας, μεμερισμένους ὄντας ἐπὶ φυλακῇ
 τῶν τειχῶν, ὑπαναχωρεῖν αὐτοὺς περιούντες ἐπέσκηπτον, τῶν 15
 ἄλλων τὴν σκέψιν ταύτην μὴ γινωσκόντων, μηδ' ὕπερ ἐκεί-
 νοις ἢ ἀπὸ τῶν τειχῶν βούλεται ἀναχώρησις. εἰ γὰρ καθαρῶς
 ἐγύμνον τὸ πρᾶγμα, ὡς ἐπὶ φυλακῇ τοῦ λιμένος καὶ
 τῶν τριηρῶν καταβιβάζουσι τούτους τοῦ τείχους, εὐέλπιδες
 ἂν ἦσαν οἱ περιλελειμμένοι τῶ τείχει, καὶ οὐκ ἂν φυγὴν αὐ- 20
 τῶν ὑπετόπασαν. ἀλλ' ἥκιστα γέγονεν οὕτω, κἀντεῦθεν ἢ
 339 ἐκείνων ἀπὸ τοῦ τείχους διάστασις δειλίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν
 ταῖς ἀπάντων ἐνῆκε ψυχαῖς, καὶ κατὰ τὸ μέσον αὐτὸ τῆς νυ-

2. τοῦ om A

ves quoque praeparasse, quibus per mare irrumpens duplici nos mo-
 lestia afflicteret. sed maximopere rationes nostras conturbavit, suspen-
 sosque diu tenuit animos, tanquam quod ingens apportaturum esset ma-
 lum; et discrucialis pectore consistere consilii nihil poterat. hoc ac-
 cepto nuncio sub vesperam, cum variis necessitatibus urgeremur, dis-
 traheremurque solitudinibus quo pacto nos in bello gereremus, et
 omnis hominum aetas evigilaret, preces deo et myroblytae martyri
 per totam illam noctem effundimus, imminens siquidem periculum
 certumque ante oculos erat. Latini vero partem litoris pendentes
 maximi, trium triremium causa, quae in urbem penetraverant, ne eas
 flammis suo adventu Turcae absumerent, sagittarios ad custodiam
 murorum dispartitos secedere, alio atque alio migrantes, iusserunt,
 reliquis causam rei ignorantibus et quid e muris secessio innueret.
 etenim si factum plane aperuissent, ad custodiendum scilicet portum
 et triemes eos a muris avocari, qui in muris defendendis remanse-
 rant, spe non mala lactati, fugam illam esse suspicati non fuissent.
 sed id alio modo evenit, et eorum a muris secessus maximum in pe-
 ctores omnium metum iniecit, adeo ut media ipsa nocte fuga clancu-

πτὸς φυγῆ πολλοὶ χρησάμενοι λεληθότως ἀπήεσαν οἴκαδε, μέ-
 ρος τῶν τειχῶν οὐκ ὀλίγον ἔρημον καταλειπούτες. τοῦτο
 μείζον ἔδοξεν, ὅσον κατ' ἀνθρώπινον λογισμόν, αἰτία τοῦ μεθ'
 ἡμέραν κακοῦ. καὶ γὰρ εἰ μενόντων ἀπάντων ἐπὶ τοῦ τεί-
 5 χους, μία ψυχὴ γενομένων καὶ θάνατον ἐλομένων ὑπὲρ φυ-
 λακῆς τῆς πατρίδος, μόλις ἂν ἡ πόλις ἐξ αὐτῆς διατετήρητο,
 πῶς ἂν τοιοῦδε συμβεβηκότος οὐκ εἶχε μετ' εὐκολίας ἀλῶναι;
 οὕτως οὖν τῶν Λατίνων διαπραξαμένων, καὶ τῶν τριημῶν
 μίαν πρὸς ναυμαχίαν πεπληρωκότων διὰ τὴν τῶν πλοίων αἰφ-
 10 νίδιον προσδοκίαν, ἀληθεῖς διεδείκνυντο καὶ οἱ περὶ τού-
 των ἡμῖν ἠγγελοῦτες. ὄρθρου γὰρ ἐπιστάτος τὰ πλοῖα πρὸς
 τὸν λιμένα πάσαις κώπαις καταίρειν ἐπειγόνται τὰ βεβουλευ-
 μένα διαπερᾶναι. ὥς δὲ πλησίον γένοιτο τὴν κατ' αὐτῶν
 συσκευὴν τῶν ἐν αὐτοῖς οὐκ εἰδόντων, καὶ ἡ τριήρης, ὥς εἶχε
 15 τάχους, ἀντίκα χωρεῖ κατ' αὐτῶν, καὶ εἰς τοσοῦτον αὐτὰ
 κατηνάγκασεν καὶ εἰς φυγὴν ἔστρεψεν ὥς ἐποκεῖλαι κατὰ
 τὴν ἡπειρον καὶ τὴν τῶν Τούρκων ἐκείνην ἐπίνοιαν ἀποδε- 340
 δεῖχθαι ματαίαν. ἀλλὰ τούτου μὲν ἀνώτεροι τετηρήμεθα· εἶθε
 δὲ καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν κακοῦ!
 20 *ια.* Τῆς τετάρτης τοιγαροῦν ἐπιστάσης ἡμέρας, τοῦ
 ἡλίου καθαροῦς τοῖς ἀνθρώποις μήπω τὸ φῶς παρυσχόντος,
 ὄρωμεν κατὰ τὴν ἀγγελίαν καὶ τὸ πλήθος ἄπαν προσχωροῦν-
 τας τῷ τείχει, τοὺς μὲν κλίμακας ἐπιφερομένους, τοὺς δὲ

lum arrepta, non parva murorum parte deserta, domum remearent.
 haec potissima causa mali quod eo die advenerat, si humana ratio
 non fallit, reputata est. etenim si in muris permanentibus omnibus,
 et uno animo ita dispositis ut pro custodia patriae vitam voverent,
 vix urbs conservata fuisset, quam ratione, ubi simile accidisset,
 facili negotio capienda non erat? sic hisce per Latinos peractis, et
 propter inexpectatum navium adventum unica triremi pro commit-
 tenda navali pugna repleta, vera videntur retulisse nunci. nam circa
 auroram naves ad portum properantibus remis impelluntur, ut cogi-
 tata absolverent. sed dum appropinquant, nec adversus se apparatus
 instructum penetrant, triremis velocitate summa in eos convolat,
 cogitque ut in fugam versi in terram naves impingant. sic Turcarum
 illud consilium extenuatum evanuit. utinam et diurni mali similis
 exitus subsequutus fuisset.

11. Quarto igitur die appetente necdum clare lumen hominibus
 ministrante, ut nobis praenunciatum fuerat, multitudinem universam
 in murum festinantem intuemur. inter hos alii scalas, alii tabulas,
 alii implexa viminibus acuta gestare; omnes, ut sic dicam, machinas
 convehere, et ut moris est septi, et nostri excidii siti veluti

σανίδας, ἐτέρους πεπλεγμένας ἀσπίδας ἐκ πτόρθων, πάντα ἀπλῶς κομίζοντας ἐλεπόλεις, καὶ πεφραγμένους ὡς ἔθος, καὶ τῇ τῆς ἡμετέρας ἀπωλείας ἐπιθυμίᾳ οἶον βεβαχγευμένους, καὶ ἀλλήλους ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ σφαγῇ παροτρύνοντας. αὐτίκῃ δὲ καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐφικτόν, διανέστημεν, καὶ ὅλοι τοῦ πολεμεῖν⁵ γεγενήμεθα καὶ τεθνάναι. καὶ τοῦτο μὲν ἄνδρες· γυναῖκες δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιφανῶν ἡμῖν ἀνδρικῶς συνεφῆκτοντο τοῦ πολέμου, λίθους ὄλη ψυχῇ πρὸς ἄμυναν τῶν ἐπιόντων κομίζουσαι. πολλαὶ δὲ καὶ δεῖ γυναῖκες ἦσαν ἐπιλαθόμεναι, τὰ τῶν ἀνδρῶν ἐπεδείκνυντο, συμπαριστάμεναί τε τούτοις καὶ ἰο¹⁰ στερεῶς κατ' αὐτοὺς ἀγωνίζεσθαι προθυμούμεναι. κενήητο οὖν ἡ στρατιά, καὶ τοσοῦτο τοῖς τείχεσι προσεπέλασαν ὡς δύνασθαι κἀκείνους λίθους πέμπειν κάτωθεν ἐφ' ἡμᾶς ταῖν γε-
 34 ροῖν. εἰτ' ἐπίνοιαν οἱ τοιούτων ἐξεῦρον στρατηγοὶ ἐκείνοις μὲν ἀνακοχῆν ἔχουσαν ἱκανήν, ἡμῖν δὲ πόνον διηνεκῆ καὶ¹⁵ πόλεμον ἀδιάπανστον. πρῶτον μὲν γὰρ δεῖν φῆθησαν πρὸς τὸν τῆς πόλεως ἅπαντα κύκλον διαγωνίζεσθαι, εἰ καὶ πολὺς ἦν αὐτοῖς ὁ πόνος τσαύτην διέρχεσθαι πόλιν καὶ τοὺς σφῶν πρὸς τὸ πολεμεῖν γενναίως διανιστᾶν, εἴ ποτ' ὀκλάσειαν· ἔπειτα δὲ διέκριναν εἰς μοῖρας ἅπαν τὸ πλῆθος, ὥστ' ἔχειν²⁰ ἀλλήλους διαναπαύειν τοῦ κόπου τῇ ἰδιῷ ἀλλήλων διαδοχῇ. καὶ τότε δὴ προσέταξαν τὸ κατ' ἀνατολὰς ἅπαν μέρος καὶ τὸ πρὸς δύσιν περιλαβεῖν ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως ἄνωθεν ἄχρις αὐτῆς τῆς θαλάσσης. εὐλωτότερον δὲ τὸ κατ' ἀνατολὰς ἐθεά-

bacchantes, se invicem ad cladem nostram excitare. eodem momento nos quoque, uti concedebatur, assurgimus, et bellum ac mortem alacribus animis excipimus. et hoc quidem viri. at mulieres, etiam de summo loco summoque genere, viriliter mutuas operas tradere, saxa totis animis ad depellendam hostilem impetum deferre; multaeque suae condicionis oblitae virilia opera, adsidentes viris, robusteque, periinde atque illi depraeliandi alacres, aggressae sunt. motae sunt copiae, tantumque ad muros appropinquarunt ut possent et illae ex inferiore loco saxa manibus in nos intorquere. tum eorum duces modum excogitarunt quo illis quietem abunde afferrent, nobis vero laborem assiduum, et nunquam intermissum conflictum. primum enim decernunt necessario omnem urbis ambitum simul oppugnare, licet magnus labor illis esset suscipiendus tantam urbem percurrentibus et suos ad praelium animose excitantibus, si quando defecissent; deinceps universam multitudinem in partes dividere, ut altera alterius laborem mutua vicissitudine diminueret. tum demum iusserunt partem orientalem omnem et occidentalem ab arce excelsiore ad mare ipsum circumvallare. cum vero captu faciliorem orientalem agnovissent,

σαντο μέρος οἷα δὴ σαθρότερον ἐν πολλοῖς τυγχάνον τοῖς μέ-
 ρεσιν· ὅθεν τὸ πλεόν καὶ μαχιμώτερον αὐτόθι διατετάχασι
 πολεμεῖν. ὁ Μουράτης δὲ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἅμα πεζοῖς, δια-
 κριθεῖσι καὶ αὐτοῖς παραπλησίως τοῖς ἄλλοις, ἀπὸ τοῦ κα-
 5 λουμένου Τριγωνίου μέχρις οὗ ἡ μονὴ τυγχάνει τοῦ Χορταῖ-
 του, τοῦ πολεμεῖν οὐκ οὐκ ἔληγεν οὐδ' αὐτός· ἔγνω γὰρ
 εὐχερέστερον ἐκεῖθεν ληφθῆναι τὴν πόλιν, τὴν τε σαθρότητα
 τοῦ τείχους ἰδὼν, καὶ ὡς ἐνὶ τείχει τὴν ἀσφάλειαν ἡ πόλις
 10 εἰς ἐκείνου τοῦ μέρους ἀρχεῖ.

10 1β. Ἐλαβεν οὖν ἀρχὴν ὁ πόλεμος ἀρξαμένης ἡμέρας, ὡς 442
 διειλήφειμεν. κακείνοι διακριθέντες καὶ ἀλλήλους διαδεχό-
 μενοι, πλῆθος ὄντες, τοὺς κεκμηκότας ἀκμητες ἕτεροι διεδέ-
 χοντο καὶ παρεῖχον ἀλλήλοις ἐκεχειρίαν. καὶ οἱ μὲν ἐχρῶντο
 τῇ τοξικῇ τοσοῦτον εὐστόχως ὡς μηδ' ὄντινσὺν ἡμῶν προκῦ-
 15 ψαι γοῦν τοῦ τείχους θαρρεῖν· οἱ δὲ τῇ τῶν ἀνθρώπων ἐρη-
 μία τόλμη ψυχῆς ὑπ' αὐτοῖς χωροῦντες τοῖς τείχεσι παντοί-
 ας αὐτὰ μηχαναῖς κατασπᾶν διεμηχανῶντο, πῦσαν ἐλέποιν
 τεκτῆνατες εὐφυᾶς καὶ ἅπαν πρὸς τοῦτο μηχανήματα· ἕτεροι
 δὲ ταῖς κλίμαξιν ἀνίσταναι προουθυμοῦντο γενναίως. καὶ πάντ'
 20 ᾔσαν αὐτοῖς ἐνεργά· τῇ πρώτῃ γὰρ ἅμα προσβολῇ τοῦ πο-
 λέμου τοὺς ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ Τριγωνίου σχεδὸν ἅπαν-
 τας ἡμιθνήτας κατέστησαν διὰ τῶν βελῶν, δίκην νιφάδων
 πεμπομένων εἰς τὸν αἴρα. καὶ κενὸν εὐθύς ἐκεῖνο τὸ μέρος, οὐκ
 ὄντων ἑτέρων εἰς φυλακὴν ἐπιστῆναι καὶ τὴν τῶν πολεμίων

tanquam quae multis suis partibus putrescentibus aegre consisteret, in ea copiosiores et bellicosiores ad configendum destinant. Murates dispertitis, qui circa ipsum erant, peditibus eadem atque alii ratione a Trigonio ad locum in quo situm est Chortaitae monasterium, pugna non abstinēt. namque cognoverat et ipse civitatem inde capi facilius posse, putrescentem murum conspicatus, et eo uno totam urbis securitatem pendere.

12. Coepit ergo praelium cum ipso diei exordio, ut praenarravimus; et illi dispertiti ac sibi ipsis succedentes propter nimiam copiam, labore delassatos recentes excipere, et alter alteri nutro subsidio subvenire; alii ita scite sagittas eiaculari ut nullus ex nostris vel e muris capite emergere auderet; alii propter hominum solitudinem audaciosiores, sub ipsis muris correptentes, variis eos machinis concutere, quas negotio conficiendo aptissimas extruxerant; alii scalis ascensum animose pertentare nec exspectatione frustrari. primo etenim impetu, qui in ea parte Trigonii aderant, universi sagittarum ictibus, nimborum instar in aërem emissarum, semianimes procidere; illicoque pars ea defensoribus vacua remansit, cum non suppeterent alii ad

ἔφοδον ἀποκρούσασθαι. ἡμεῖς δ' ὀλίγοι, καὶ μὴδὲ πάντες ἐπὶ τῶν τειχῶν δι' ἣν αἰτίαν ὀλίγον πρότερον ἐδηλώσαμεν, διηγειρόμεθα μὲν καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμιν, οὐδὲν δὲ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνους. οὐ βέλεσι δὲ μόνον ἐχρῶντο τὸ πλῆθος, ἀλλὰ καὶ 343 τῇ καλουμένῃ σκευῇ· μικρὰ δὲ τις ἦν αὐτῇ πρὸς συντριβὴν τῶν ἐπὶ τὰς ἐπάλλξεις ξυλίνων διαφραγμάτων, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι στήναί τινας ἐφ' ὅπερ ἐπέμπετο μέρος. ἔθρε δὲ καὶ ὁ τῆς δύσεως στρατηγὸς ἐφιππος τὸ κατ' ἀνατολὰς διερχόμενος τῆς πόλεως μέρος, ὅπλοις κατάφρακτος, λόγοις πάντας διερεθίζων καὶ πρὸς εὐψυχίαν ἀλείφων καὶ ἀμοιβὰς προσε- 10 παγγελλόμενος. καὶ μὴ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ἔτι καὶ προθυμότερους ἐργάσθηται καὶ οἶον κατὰ τῆς ἡμῶν σωτηρίας ἐκμηγή, σήρικα τινα προσέταξεν ἱμάτια κατὰ μέσον ἀχθῆναι, καὶ μισθὸν αὐτὰ προὔθηκε τοῖς ὑπορύττουσί τε τὸ τεῖχος καὶ λίθον ἐκ τούτου τοῖς δυνησομένοις ἐκείνῳ κομίσει, μέγα βοῶν, 15 δσάκις ἂν τις τοῦτο ποιῆσει, καὶ τὴν ἀντίδοσιν ἔχειν. ἀλλὰ καὶ τῷ πρώτῳ ἀνελεθεῖν τὸ τεῖχος δυνησομένη πολλὰς τινεὶ προύκειντο δωρεαὶ καὶ ὑποσχέσεις μυρίαί. τῷ τοι καὶ εἶδες ἂν ἐν ἐκείνοις πρᾶγμα παντὸς ἄξιον θανάτου· ἐπιλαθόμενοι γὰρ ὅτι σῶμα περὶκείται πρὸς καιρίαν πληγὴν ἀντισχεῖν 20 δυνάμενον οὐδαμῶς καὶ θάνατον ἔχον αὐτῷ συνεπόμενον, ὥσπερ τινεὶς ἄγριοι θῆρες ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐχώρουν, τοσοῦτον ἐγγίσαντες ὡς καὶ λίθοις τῶν ξυλίνων διαφραγμάτων κατα- 344 βαλεῖν οὐκ ὀλίγα. οἱ μὲν οὖν οὕτως· οἱ δὲ τὸ τεῖχος ὑπο-

custodiam, qui adversariorum impetum retunderent: nos vero pauci, neque cuncti in muris ob eam quam supra diximus causam; et licet supra vires animaremur, nullae tamen erant res nostrae, ad illas comparatae. nec iaculis tantum turba illa, sed instrumento etiam pusillo ad comminuenda lignea in propugnaculis aspimenta utebatur, quod ubicunque intorquebatur, viros quosque obvios deturbabat. dux item Occidentis, equo insidens, perceleriter properabat, orientalem civitatis plagam circumiens, armis circumseptus, verbis omnes excitans et ad fortitudinem acuens et praemia promittens. et ut adhuc alacriores efficeret atque erga nostram salutem furiosiores, sericas vestes in medium afferri iussit, et murorum fossoribus mercedem proposuit, et qui lapidem ex eo erutum attulisset, alta voce reboans, quoties id egerit, munus reportaturum. illis quoque qui primi murum ascendissent, multa bona spondebantur et pollicitationes innumerae. quare conspexisses in illis rem omni admiratione dignam: namque obliti corpore se tegi quod letali vulnere resistere non valeret et mortem sibi sociam deferret, tanquam immanes belluae in murum contendere;

δύντες, ἢ σαθρότερον εὐρισκόν, κατώρυττον ἐν σπουδῇ καὶ κατέρριπτον. καὶ ἡμεῖς τῇ τῶν βελῶν συνεχείρα κατ' αὐτῶν οὔτε λίθους οὔτ' ἄλλο τι δυνατῶς εἶχομεν ἀφιέναι· τοσαύτη γὰρ ἦν ἡ συνέχεια τούτων ὡς οὐδὲ τὴν χεῖρά τις εἶχε τῶν 5 ἐπάλλεσιν ἐκβαλεῖν πρὸς ἄφροσιν λίθου. τοσοῦτο δὲ μόνον ἐδυναμέσθαι πάντες, πέμπειν λίθους ἐξ ἀφανοῦς κατὰ τῶν ὑπερχομένων τὸ τεῖχος, ὡς ἂν τῆς διὰ τῶν κλιμάκων ἀνόδου τούτους κωλύομεν. καὶ οὐκ ἂν τις τὸ παρ' ἡμῶν ἔκρινεν ἔργον πολέμου· τίνα γὰρ ἂν καὶ ἐπήγαγε βλάβην λίθος ἄνευ σκο- 10 ποῦ ἀφιέμενος ἐκ χειρὸς ναρκώσης, τοῦ πέμποντος οὐχ ὄραῖν δυναμένου πρὸς τίνα καὶ πῆ τοῦτο ἀφίησι;

Ταύτη τοι οὖν τῶν πολεμίων διὰ πάντων ἰσχυρῶν δεικνυμένων, τοῦ πολέμου τε μηδαμῶς ἀμελούντων, καὶ πάντων ἡμῶν ἐν ταράχῃ πολλῇ καὶ φόβῳ καθεστηκότων, καὶ τῶν μὲν 15 παύσασθαι τοῦ πολεμεῖν τὸν Μουράτην ὑπονοούντων, τῶν δὲ τὴν ἡμετέραν ἀπώλειαν προσδοκῶντων, καὶ διατεινομένων μὴ ἂν ἄλλως γενέσθαι ἢ τὴν πόλιν ἀλῶναι, — οὕτως οὖν τῶν πραγμάτων διακειμένων καὶ πολλῆς ἐν ἡμῖν συγχύσεως οὔσης, τῶν μὲν πρὸς τὸ πολεμεῖν ἴσως ἀσχολουμένων, τῶν δὲ κατα- 20 ναρκωθέντων καθάπαξ, ἐτέρων δὲ τοῖς ἀπὸ τῶν βελῶν τραύμασιν ἐναποθανόντων, ἐνίων δὲ καὶ φευγόντων ἀπὸ τῶν τει- 345 χῶν, μηκέτι μένειν ἐκεῖσε δυναμένων ὑπὸ τοῦ δέους, οὔτω

12. τὸίνυν?

tantumque appropinquarunt ut non pauca ex ligneis sepimentis dislicerent. et sic quidem isti: qui vero sub murum subrepserant, putridiores partes diligenter suffodientes solo aequare. nos autem sagittarum continuata frequentia in ipsos neque lapides neque aliud quicquam proiicere poteramus: nam earum assiduitate ne manum quidem ad iaciendum lapidem efferre licebat. sola facultas inerat, ex occulto lapides in eos qui muros adorirentur mittere, ut ascensu per scalas arcerentur. et nullus, quod a nobis gerebatur, facinus bellicum existimasset: quam enim noxam intulisset lapis nullo scopo emissus, manu torpente et eiaculante, nec vidente, ad quem dirigeret et quem in locum contorqueret?

Hoc propter hostibus modis omnibus strenue se gerentibus et pugnam diligenter prosequentibus, et nobis omnibus discrimine metuque prostratis, et aliis bello finem positurum Muratem suspicantibus, aliis nostrum excidium exspectantibus contententibusque prorsum urbem capiendam esse. sic rebus se habentibus, et nobis perturbatis et insigniter confusis, cum partim pugnae incumberent, partim torpentes cessassent, partim sagittarum ictibus mortem oppetiissent, partim e muris fuga sese surripuissent continuoque surriperent, ti-

τῆς τετάρτης ἢ τρίτη παρελήλυθεν ὥρα, καὶ ἡ πόλις φεῦ παρὰ τῶν πολεμίων τοῦτον ἐάλω τὸν τρόπον.

ιγ'. Ὡς εἰς πολλὰ τὰς κλίμακας ἦσαν κομίσαντες μέρη, καὶ πῆ μὲν ἐγγίσει τῷ τείχει ταύτας οὐκ ἔσχον ἀπωθούτων τῶν ἄνω, μέχρις οὗ κατενάρκησε τούτους ὁ φόβος, πῆ δὲ θέν-5
τες καὶ τινες ἀναβεβηκότες βαθμίδας οὐκ ἴσχυσαν τὸ ἐγχείρημα συμπερᾶναι, τινῶν εὐψυχίαν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους κτωμένων ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσιν εὐρεθέντων, καὶ λίθοις χερμασί καταβεβληκῶτων ἅμα ταῖς κλίμαξι τούτους, καὶ πολλοὺς τὸ ζῆν ἐζημιωκότων, — ὥς οὖν οὕτω ταῦτα γένοιτο, καὶ πλήρεις ἦσαν 10
ἐκείνοι θυμοῦ (μὴ οὐκ ὀλίγην ἠγοῦντο γὰρ ὀφλήσειν αἰσχύνην ἠττημένοι φανέντες), περιεργότερον στοχασάμενοι, καὶ τῶν κλιμάκων μίαν κατὰ τὸ Τριγώνιον θέτες, οὗ γανία τις ἦν ἐκ πύργου, καὶ οὐκ εἶχεν ὄθεν ἂν τις τῆς ἀνόδου κωλύσαι τὸν ἀναβαίνοντα, καὶ πολλή τις τῶν ἀνθρώπων ἐτύγχανεν ἐρημία, 15
τόλμην ψυχῆς τῶν ἄλλων τις πεζῶν ἐνδειξάμενος, τὸ ξίφος ἐνδακῶν τοῖς ὁδοῦσι καὶ τὸ θανεῖν ἀνθηρημένος τοῦ ζῆν, ἵνα μόνον ἀνδρείας δόξαν κομίσηται, μεθ' ὅσης ἂν τις εἴποι τῆς
346 εὐτολμίας τὸ τεῖχος ἀναβεβήκει, μηδ' οὔτινοςοῦν αἰσθημένον τῶν ἔνδον, καὶ κατ' ἄλλο μέρος τῶν ἐναντίων τηρούντων τὴν ἀνοδον. 20
Λατῖνον οὖν εὐθύς ἐν ταῖς πυργοβάρεσιν εὐρηκῶς τετραωμένον ἐναγγοῦ καὶ τὰ λείσθια πνέοντα, τούτου τὴν κεφαλὴν ἐκτεμῶν τῶν πολεμούντων εἰς μέσον κατέρριψε, δεῖξας ὅπως τε

5. οὐ A 9. τοῦ?

more statione relicta, nondum quarti diei hora praeterierat tertia, et urbs ab hostibus, heu, hoc capitur modo.

13. Cum in multa loca scalas adduxissent, nec possent eas alicubi muro appingere, e superiore parte depulsi ideoque metu oppressi labori renunciarunt: alicubi affixarum cum nonnullis gradus ascendissent, non potuere facinus absolvere, quibusdam aliis animosioribus in illis partibus consistentibus, et saxis atque lapidibus cum ipsis scalis deicientibus et internecantibus. cum itaque haec succederent et illi insania pleni furerent, non mediocrem infamiam sibi irrogari rati si victoriam non reportassent, curiosius investigantes, scalam Trigonio applicant, cuius angulus erat ex turri, nec poterat ascensus impediri, potissimum cum hominibus prorsus viduaretur; pedesque audacior aliis, ense dentibus carpto, vitaeque mortem praeprensens, solum ut fortitudinis famam sibi compararet, fidentia quam maxima murum ascendit, nemine id persentiente civium, qui aliis in locis hostibus ascensum prohibebant. is Latini inter propugnacula confossi vulneribus et extremum spirantis caput abscissum inter confligentes proiecit, innuens se partis illius potitum, et desertis muris

τοῦ μέρους ἐκείνου κεκράτηκε καὶ ὡς τὰ τείχη πάντες ἀπολι-
 πόντες ἦρχοντο ἀμεταστρεπί. ἐννάτην ἤγες καὶ εἰκοστὴν δ
 Μάρτιος τότε, ἔτος δὲ τριακοστὸν ὄγδοον πρὸς τῷ ἑξακισ-
 χιλιοστῷ ἐννακοσιοστῷ ἐνειστήκει. παραθαρρύνας τοίνυν
 5 ἐκεῖνος πάντας πεζοὺς τὸ τάχος τε ἀνιέναι ἐβόα καὶ τὴν ἐρη-
 μίαν ἐδήλουν. οἱ δ' ὡς εἶχον πάσας παραχρῆμα κλίμακας
 θέντες, συχνοὶ δὲ αὐτῶν ἀναβαίνειν ἠπειγόντο σὺν βοῇ καὶ
 τῷ τῶν ὑπὸ δέρονης τυμπάνων ἤχη· φέροι γὰρ καὶ τοῦτο
 πολλήν τινα ἐν τοῖς πολέμοις τὴν ἐκπληξιν. πολλοὶ δὲ παρα-
 10 βόλως καὶ ἀναρριχᾶσθαι παρορμῶντο προθύμως διὰ πολλὴν
 τοῦ κέρδους ἐπιθυμίαν, καὶ διὰ τῶν πυργοβάσεων ἐπεισπί-
 πτειν ἐσπούδαζον. ὅσοι μὲν οὖν ἐδύναντο, τόνδε τὸν τρόπον
 ἀνέβαινον· οἷς δ' οὐκ ἦν ἐφικτὸν διὰ τῶν κλιμάκων, διὰ
 τῶν ὀρυγμάτων ὧν εἰργάσαντο, πολλῶν ὄντων, ἐπὶ τὴν πόλιν
 15 ὄροματοὶ συνέρρεον, ἄλλος ἄλλον τῷ τάχει νικῶντες καὶ ταῖν 347
 χεροῖν τὰ ξίφη φέροντες, καὶ οἶον ἐρίζοντες τίς ἂν φθάσεια
 πρότερος ἐπὶ τὸ τῆς πόλεως οἰκούμενον μέρος, καὶ μάλιστα
 τὸ πρὸς θάλατταν· πρὸς αὐτὸ γὰρ τοὺς πλείους καὶ μάλιστα
 τοὺς Λατίνους ὑπέλαβον διὰ τὰς τριήρεις προσπεφυγέναι.
 20 πάντες οὖν ἡμεῖς, ὡς εἶχεν ἕκαστος τάχους, οἱ μὲν κατ' οὐ-
 κους ἐθάρομεν, οἱ δὲ ναοὺς ἱεροὺς κατεφεύγομεν, ἕτεροι ὑπο-
 νόμους καὶ μνήματα, καὶ εἴτι πρὸς σωτηρίαν ἦν ἐπιτήδειον,
 ὑποδύναι σὺν τρόμῳ ἠγωνιζόμεθα, ἄλλοι τὸ τοῦ αἰγιαλοῦ κα-
 τελάμβανον μέρος, οἰόμενοι δῆθεν τῶν τριηρῶν ἐπιβῆναι ἢ

plane omnes in fugam sese reditus immemores coniecisse. diem tum aperiebat mensis Martius nonum et vigesimum anni 6938 (Christi 1430). quare ille pedites omnes adhortans, et destitutum a defensoribus locum significans, ut illico ascenderent clamare. illi, ut poterant, subito scalis universis admotis frequentes ascendere, clamore et strepitu qui e tympanis corio confectis elicitor: hoc idem enim inter bellandum maxime animos concutit. multi etiam temere audacterque manibus et genibus reptare, gravi aliena sibi comparandi siti succensa, et per propugnacula intro sese mittere. verum quibus per scalas ascensus non permittebatur, per murorum foramina, quae multa effoderant, in urbem solliciti immigrare, alius alium celeri cursu et citatis passibus superare contendens, manibus euses ferentes, et quasi decertantes quis prior aliis in habitata urbis loca et oram maritimam procurreret: eo enim potiolem civium partem, et maxime Latinos, propter triremes confugisse suspicabantur. omnes itaque nos, ut cuique licuit, fugam maturantes alii in aedibus sese abdere, alii in cuniculos et sepulchra et si quid aliud saluti conducibilis videbatur, non absque tremore

πλοίων ἐτέρων, μεθ' ὅσης ἂν τις εἴποι τῆς φρίκης· ᾤοντο γὰρ πολλοὶ μήπω τοὺς πολεμίους εἰσιέναι ἐκεῖθεν. τὸ δ' ἦν τούναντίον, καὶ τῆς γε ἐλπίδος διήμαρτον οἱ τοῦτο διανοοῦμενοι. τοῦτο δὲ κατὰ τὸν πύργον τὸν καλούμενον Σαμαρείαν εἶδον πάντες συμβάν. πάντων γὰρ προσδοκῶντων ὡς ὅταν ἡ 5 πόλις ἁλῶ, μὴ ἂν τοῦτον εὐθὺς προσδεδοῦσθαι ἢ τὴν ταχίστην διὰ πολέμον ληφθῆναι, πρὸς τὴν τῆς θαλάττης αὐτὴν κείμενον ἡἴονα καὶ διατειχίσμασι, καὶ ὄπλοις καὶ πᾶσι τοῖς ἀναγκαίοις καλῶς κατοχυρωμένον, — ταύτην οὖν τὴν ματαίαν ἐλπίδα πάλαι ἡμῶν κεκτημένων, οὐκ ὀλίγοι δὴ τινες καὶ πρὸς 10 348 τοῦτον κατέδραμον ἐπὶ φυλακῇ τῶν ἰδίων σωμάτων. πληρὴ κἀναυῖθα τῆς ἐλπίδος διήμαρτον· μόγις γὰρ τῶν Λατίνων ὅσοι προύχοντες ἦσαν, καὶ Τζεταρίων ὀλίγοι μετὰ τῶν προὔπαρχόντων εἰς φυλακὴν, εἰς τοῦτον συνέφυγον μόνον, καὶ τοὺς ἄλλους εὐθὺς κεκωλύεσαν τῆς εἰσόδου. οἱ καὶ διὰ τοῦ κατὰ 15 θαλάτταν προβεβλημένου διατειχίσματος (Τζερέμπουλον τοῦτο καλεῖν πάντες εἰώθαμεν) εἰς τὰς τριήρεις εἰσίασι, πρὸ μικροῦ πρὸς αὐτὸν μετὰ προεισιόντων ἄλλων ἐκ τοῦ λιμένος καθορμισθείσας.

ιδ'. Διὰ τῶν κλιμάκων οὖν καὶ τῶν ὄρυγματων, ὡς ἔφημεν, 20 τῶν πολεμίων τῆς πόλεως ἐντὸς γενομένων, οἱ μὲν ἐπὶ τὰς οἰκίας συνέτρεχον καὶ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ δ' ἐπὶ τὰς πύλας τῆς πόλεως αὐτὰς ἀναπεταννῦναι πρὸς τὸ τὴν πόλιν εἰσελθεῖν

subrepere; alii trirremium vel aliarum navicularum ascensum sibi, horrore saevo perfusi, promittentes, ad litora proruerunt: namque opinabantur aditum fuisse ad eas hostibus interclusum. at res aliter cesserat; et qui similia imaginabantur, spe sua delusi sunt. hoc idem et circa turrim Samariam nuncupatam contigisse omnes experimento deprehenderunt. nam existimabant, etiamsi urbs caperetur, non statim eam deditionem facturam vel adeo celeriter ab oppugnantibus opprimendam, in ipso maris litore sitam, muris et armis tectam necessariisque aliis optime communitam. hac vana spe a multo tempore lactati non pauci in illam, ut propriis corporibus providerent, ruebant. verumtamen in hoc quoque decepti sunt: vix enim ex Latinis, qui erant illustriores, et Tzetariis pauci, cum illis quibus illius custodia erat concredita, in illam confugerunt, intromissisque aliis introitum denegarunt, et murum, in mare propendentem (ei Tzerempulo apud omnes nomen est) in triremes paulo ante ex portu eo deflexas cum aliis ingrediuntur.

14. Per scalas ergo atque foramina, ut diximus, hostes in urbem intro coniecti, alii in aedes et homines currere, alii ad portas civitatis aperiendas, ut Murates simul cum toto exercitu sese in eam con-

ἄμα παντὶ τῷ στρατεύματι τὸν Μουράτην. καὶ εἶδες ἂν δι-
 κην μελισσῶν ἢ θηρῶν ἀγρίων εἰσιόντας αὐτοὺς ἀφρομένους
 καὶ φόνον πνόντας τὸν ἡμέτερον, καὶ τὴν πόλιν τοὺς μὲν
 περὶ τοὺς δ' ἐπίπλους διαλαμβάνοντας. ὡς δ' ἡ πόλις πε-
 5 πλήρωτο πᾶσα καὶ πάντ' εἶχον αὐτούς, καὶ νεῶ ἱεροὶ καὶ μο-
 ναὶ θεῖαι καὶ ἀγνυαὶ καὶ οἰκίαι, τότε δὴ τὸ θρήνων πολλῶν
 ἐκεῖνο καὶ δακρύων ἄξιον πρᾶγμα ἐπράττετο. διαλαβόντες
 γὰρ τὴν πόλιν πᾶσαν, ὥσπερ εἰρήκαμεν, καὶ οἷα λύκοι βαρεῖς 349
 ἐφ' ἡμᾶς ἐφορμήσαντες, ἀρπάζειν ἅπαντας ἔσπευδον κατὰ τὴν
 10 τοῦ κρατοῦντος ὑπόσχεσιν· ἔφη γὰρ ἐν τῷ πολεμῆν ὡς εἶγε
 ἡ πόλις ληφθεῖη καὶ τὴν ἐπιθυμίαν εἰς πέρας ἀχθεῖσαν ἴδοι
 τὴν ἑαυτοῦ, ἔχειν μετ' ἐξουσίας ἕκαστον, εἴ τι ἂν λάβοι, καὶ
 παρὰ παντὸς ἀναφαίρετον. εἴλκον οὖν ἀναμιξῆ ἀνδρας γυναῖ-
 15 κας παιδία, πᾶσαν ὁμοῦ ἡλικίαν, δεδεμένους ὥσπερ ἄλογα
 ζῶα, καὶ πρὸς τὸ στρατόπεδον ἔξω τῆς πόλεως πάντας ἐξῆ-
 γον. καὶ σιωπῶ τοὺς πεσόντας, οὐχ ὑπὲρ ἀριθμὸν ὄντας,
 κατὰ τὰ τείχη καὶ τὰς ἀγνυάς, μηδὲ ταφῆς ἤξιωμένους,
 ἐλώρια δὲ κειμένους κύνεσσιν ὀλωλοῖσι τε πᾶσι καθ' Ὀμηρον,
 οὐκ ἂν ἀνδρας μόνον ἀλλὰ καὶ γυναῖκας, καὶ τούτων μάλιστα
 20 τοὺς γηραιότερους τε καὶ ἀσθενεστέρους. σπεύδων γὰρ ἕκα-
 στος τῶν πολεμίων δέει τοῦ πλήθους, οὗς ἐκράτησε, τὸ τάχος
 ἀγαγεῖν ἔξω καὶ τοὺς συσκήνοισ αὐτοῦ παραδοῦναι, μή τινος
 ἰσχυροτέρου τὸ κέρδος γένηται, ὅπερ ἂν εἶδε τῶν ἀνδραπό-

ferret. et vidisses eos, instar apum aut immansuetarum bestiarum,
 confertim irrumpere, ululantes caedemque nostram spirantes, et civi-
 tatem universam tum equites tum pedites occupare. ut civitas repleta
 est, et omnia eos in se, et sacra templa et divina monasteria et plateae
 et domus occludebant, tum lamentabile illud et lacrimabile admodum
 facinus aggrediuntur. namque urbe tota, ut praenarravimus, occu-
 pata, veluti rapaces lupi, nos impetentes omnia rapere, quemadmo-
 dum dynastes promiserat, satagebant. namque ille inter dimicandum
 dixerat, si urbs caperetur et voti compos fieret, quidquid unusquis-
 que depraedatus fuisset, legitime possideret, a nullo unquam spoli-
 andus. trahebant itaque promiscue viros mulieres adolescentulos, si-
 mul omnem aetatem, veluti animantia quae usu rationis privantur
 colligatos, et ad castra extra urbem convehebant. taceo ad mortem
 datos, licet infra numerum, tum in muris tum in plateis, nec sepul-
 turae traditos, praedam dilaniandam canibus alitibusque omnibus ap-
 positam, ut Homericis verbis utar, non viros solummodo sed mulieres,
 eorumque potissimum seniores atque imbecilliores. festinans enim
 hostis prae metu multitudinis captos statim extra educere et sociis
 in tabernaculis tradere, ne alteri valentiori praeda cederet, ex man-

δων ἔπι γήρως ἢ καὶ νόσου τάχα τινὸς οὐκ ἔχον τοῖς ἄλλοις
βαίνειν παραπλησίως, τὴν κεφαλὴν ἀπέτεμνε τούτου καὶ ζη-
μίαν ἦμιστα ἐλογίζετο. τότε πρῶτον παῖδες μὲν γονέων γυ-
ναῖκες δὲ ἀνδρῶν καὶ φίλοι φίλων καὶ οἱ καθ' αἷμα τῶν
35ο ὁμοίων ἐλευσινῶς ἐχωρίζοντο. καὶ τὸ θανεῖν ἡμᾶς ἀδίκως ἐν 5
ὑποψίαις ἐτύγχανε. καὶ συνεχύθη μὲν ἡ πόλις, καὶ βοή παρὰ
πάντων σύμμικτος ἦρτο, καὶ θορύβον πάντα καὶ γόων μεστά.
οἱ μὲν γὰρ ἄγοντες ἐξήρχοντο τοὺς δυστυχεῖς ἐν δεσμοῖς, οἱ
δ' εἰσεχέοντο σπουδαζόντες ἀρπύσαι τοὺς προτέρους ἄπερ
διέφυγε. πλὴν ἀλλ' οὐκ ἐξ ἴσης πᾶσιν ἦκε τὸ κέρδος· το- 10
σοῦτο γὰρ ἦσαν τὸ πλῆθος ὅτι μέρος αὐτῶν τὴν πόλιν τῶν
ἀνθρώπων ἐκένωσε καὶ τῶν αὐτοῖς προσόντων χρημάτων, καὶ
μάλισθ' ὅσον τὴν ἀρχὴν εἰσῆιε διὰ τῶν κλιμάκων πεζοί.

Ὡς οὖν οὕτω ταῦτα προβαίη, καὶ περιέσχον ἡμᾶς εἰς
ἐπτακισχιλίους ἀριθμωμένους ἅμα γυναῖξί καὶ παιδίοις, πάν- 15
τας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀγαγόντες ταῖς σκηναῖς ἐνδιάγειν πα-
ρέσχον, δεδεμένους κάκει, καὶ τὰ τιμήματ' ἀπηρίθμουν ἐκά-
στων. οἰμωγαὶ δὲ καὶ δάκρυα πάνταχοῦ. νηπια μὲν γάρ,
ὅσα ταῖς μητρῴαις ἐναποκείμενα ἦσαν ἀγκάλαις καὶ ὑποτί-
θια, ἐλευσινῶς κλαυθμυρίζοντα ταύτας ἐζήτουν· αἱ δὲ περι- 20
οῦσαι κηπτόμεναι καὶ τὰς παρειὰς ἐξαιίμους δεικνῦσαι ταῦτ'
ἀνηρέωνον. καὶ ἄνδρες μὲν τὰς ἑαυτῶν παρ' ἄλλων ληφθεῖ-

cipiis quidquid senio aut morbo praepeditum, aliorum non conseque-
retur vestigia, capite imminuere neque inter damna referre. tum
primum filii a parentibus, mulieres a viris, amici ab amicis et con-
sanguinei a consanguineis miserum in modum disiungi, nosque in-
iusta morte obtruncandos suspicio erat. et conturbata quidem est
civitas, clamorque omnium promiscuus; et ingemiscentibus omnibus
cuncta plena strepitu et eiulationibus fremere: partim enim miseros
vinculis adstrictos trahentes exire, partim recens influentes in urbem,
quod e manibus priorum effugerat, rapere. sed non omnibus aequa
emolumenta fuere: tantae enim multitudinis una pars, quidquid erat
hominum et pecuniarum, exhaustit, et maxime pedites, qui primum
per scalas irrepserant.

Cum itaque haec ita processissent et nos tenuissent, septem mi-
lia hominum recensita, cum mulieribus et pueris, ad castra deductos
colligatosque in tentoriis degere reliquerunt; ibique pretium unius
culusque statuunt. eiulatus vero et lacrimae ubique. infantes etenim,
qui maternis ulnis fovebantur adhuc lactantes, misere vagientes ma-
tres poscere; quae superstitae adhuc, sese excruciantes genasque san-
guine madidas commonstrantes, eos quaeritare. viri uxores suas ab
allis captas inspicientes, et connubii et unius concordisque vivendi

σας γυναίκας δρω̄ντες, τῷ τῆς συζυγίας αὐτῆς καὶ συμποίας
 κινούμενοι φίλτροι τὸν χωρισμὸν ἀπωδύροντο· γυναίκας δὲ
 τοὺς ἄνδρας ἀναζητοῦσαι δάκρυσιν ἀμύθητοις περὶ αὐτῶν 351
 ἐρωτῶσαι τὰς σκηνάς περιήσαν. καὶ τέκνα μὲν τοὺς τεκόν-
 5 τας ἀφρημένα τὴν μόνωσιν οὐκ εἶχον ὑπομένειν οὐδ' ὀπω-
 σὺν· οἱ τεκόντες δὲ περὶ τούτων ἀνερευνῶντες τῆς φυσικῆς
 αὐτοῦς διεγειροῦσης στοργῆς, τὸν ἄερα θρήνων ἐπλήρουν.
 καὶ στεναγμὸς ἦν αὐτοῖς διηνεκῆς καὶ ἀπαρηγόρητον δάκρυον.
 τότε καὶ κόραι πολλαὶ μῆπω πρότερον ἀνδράσι ἐφθείσαι μηδὲ
 10 τῆς πατρικῆς οἰκίας ἐξιέναι καταθαρρήσασαι, γάμοις δὲ νομί-
 μοις τηρούμεναι καὶ τοῖς πολλοῖς ἀγνοοῦμεναι, χερσὶν ἀνδρῶν
 ἐκρατοῦντο καὶ ταῖς σκηναῖς μετ' αὐτῶν συνδιῆγον· καὶ εἶδες
 ἂν ἐν ἐκάστη σκηπῇ γυναίκας συμμιγελῆς ἀνδράσι πολίταις καὶ
 15 ἄνδρας ὁμοίως γυναίξιν τῶν ἀλόντων· τῆς γὰρ ἀρπαγῆς κοι-
 νῆς γενομένης, ὁμοίως ἐν ὁμοζύγοις καὶ τέκνοις καὶ συγγενέ-
 σιν, ἄλλος μὲν ἤρπασε τὴν γυναῖκα, ἕτερος δὲ τὸν ἄνδρα καὶ
 ἄλλος τὰ τέκνα, καὶ λοιπὸν ἦσαν ἀναμιξὶ οἱ καθύλου καὶ
 ἀγνοοῦμενοι παρ' ἀλλήλων. μοναχοὶ δὲ γυναίξιν συνελκόμενοι
 20 πρᾶγμα γέμον αἰσχύνῃς ἐδόκει, καὶ τοῖς ἔλκουσι τοῦτο γέλως
 ὑπῆρχε πλατύς· εἰδότες γὰρ ἢ πυσθόμενοι μοναχῶς αὐτοῦς
 βιοτεύοντας καὶ τὴν μετὰ γυναικῶν παντελῶς ἀπειπαμένους
 συνοίκοισιν, τέρψιν ἰδίαν ἤγουντο τοσούτους δρω̄ντες συνδιαφέ- 352
 ροντας αὐταῖς τὸ δεινὸν καὶ συνδιώγοντας ἐξ ἀνάγκης ὁμοῦ.

2. κοινούμενοι A 12. κἀν?

rationis amore conciti, divisionem deplorare: uxores maritos repen-
 tes, lacrimis, quae verbis exprimi nequeunt, de illis interrogantes,
 tabernacula circumire. filii parentibus orbatu nullo modo solitudinem
 aequae ferre poterant: parentes de illis solliciti, naturali eos amore
 compellente, plorantibus aërem diverberare, et suspiriis continuis ma-
 cerati lacrimas inconsolabiles effundere. tum et puellae plurimae,
 semper antea viris invisae neque paternis aedibus exire ausae et le-
 gitimis nuptiis reservatae multisque ignoratae, manibus masculorum
 teneri, degere insimul cum illis in tabernaculis. vidisses in unoquo-
 que captivorum mulieres promiscuas cum civibus, virosque itidem
 cum captivorum uxoribus. nam cum raptus praedaeque communis
 omnibus fuisset, similiter coniugatorum et puerorum et consanguineo-
 rum, alius quidem uxorem, alius maritum, filios alius rapuit, quare
 simul una omnes immisceri, qui separatim vitam agebant et sese in-
 vicem ignorabant. monachi cum mulieribus tracti res dedecoris plena
 videbatur; quae tamen a trabentibus risum multum excuteret. nam
 cum scirent aut audissent eos solitarie vitam traducere et a muliebri
 commercio plane esse alienos, oblectabantur animo, videntes eosdem
 communiter dira pati cum feminis et necessario pariter consuescere.

εἶ. Τούτων οὕτω κεχωρηκότων, καὶ ὅσα ἂν τις ἐκ τούτων ἀκολούθως εἰκάσειεν ἕτερα, καὶ πᾶσαν τὴν λείαν ἐν ταῖς σκηναῖς συναγροχότων τῶν Τούρκων, ὃ τῆς δύσεως στρατηγὸς καὶ αὐθις τὴν πόλιν εἰσέδν, ταύτην ἐν ἀκριβέστερον κατοπτεύσῃσι καὶ μηδὲν αὐτοὺς λάθῃ κρυπτόμενον ὁπουδήποτε, 5 ὅτε δὴ καὶ τὰ τῆς πόλεως ἄρδην ἅπαντα ἠφάνιστό τε καὶ ἀνατέτραπτο, καὶ οὐδὲν οὔτε ναὸς ἱερὸς οὔτε μονὴ οὔτ' οἰκία καὶ τῶν φαυλοτέρων αὐτῶν ἀσάλευτος καταλέλειπτο. τὸ δ' αἴτιον, ὅτι τῶν πολιτῶν ὅσοι περιουσίαν ἐκέκτηντο τῷ μακρῷ συγκλεισμῷ μὴ δαπανηθεῖσαν, τὴν ἔφοδον τῶν πολεμίων ἀκη- 10 κοότες, ὃ πεπόνθησαν δεδιότες, οἱ μὲν ναοὺς ἱεροῦς, οἱ δὲ μνήμασιν, ἕτεροι δὲ οἷς ἐδύναντο τόποις ἐναπέθεντο ταύτην, εἰ μὲν αὐτοῖς θανεῖν γένοιτο κατὰ τὴν προσδοκίαν, τῶν ἔπειτα ταύτην ἵνα τινὲς εὐρηκότες, οἷα συμβαίνει, τῆς ἐκείνων ψυχῆς ὑπεραγωνίσωνται, εἰ δὲ τὸν θάνατον ἀποφύγοιεν, εὐρωσί¹⁵ τε καὶ χρήσονται πρὸς ἐλευθερίαν. οἱ δὲ τῆς ἐλπίδος ἐψεύ- 353 σθησαν· ἀλόγους γὰρ τοῦ μὲν ἀδίκως τεθνήαι, θεοῦ τὸν αἰετον ἔλεον ἐπιδειξαμένου, πλὴν ἐνίων, κάκεινων οἶων προδιελήφειμεν, ἀνώτεροι διεδείχθημεν, τοῦ δὲ τοῖς προσοῦσι χρήσασθαι πρὸς ἀνάρρυσιν οὐκ ἐπέτυχον. δεινοὶ γὰρ ὄντες 20 οἱ Τούρκοι καὶ πρὸς ἐπινοίας πολλὰς εὐπορώτατοι τῇ περὶ τὰ πράγματα τούτων πολυπειρία, οὓς τῶν πολιτῶν ἐποίησαν αἰχμαλώτους, καὶ μάλιστα τὰς γυναῖκας διὰ τὸ τούτων

16. οἱ δὴ? 21. ἀνάρρυσιν Α.

15. Haec cum ita agerentur et, ut quispiam ex his coniectura assequeretur, alia atque alia, et iam universam praedam Turcae in tentoria deduxissent, dux occidentis rursus urbem immigrat, accuratius eam inspecturus, nihilne occultum, ubicunque illud esset, lateret, sic urbis rebus universis recisis et ad nihilum redactis nihil, neque templum sacrum neque monasterium, neque domus etiam vilissima, inconcussa remansit. et causa haec fuit. ex civibus qui divitiis aliaque suppellectile affluabant, quas longa obsidio non absumpserat, audita hostium irruptione, et quod perpessi sunt pertimescentes, alii in sacris templis, alii in sepulchris, alii aliis quibus poterant locis sua reposuere; ut si forte ipsis mors contigisset, ut expectabatur, qui postmodum venturi erant, illis repertis, ut fieri amat, pro eorum anima aliquid accurarent; si mortem effugissent, ipsi sibi haberent, et liberi facti in suos usus converterent. sed spe sua frustrati sunt, capti siquidem iniustam mortem oppetere dei summa miseratione, paucis exceptis, ut supra narravimus, evasimus; sed propriis uti libertati restituti non contigit. Turcae enim, solertes cum sint et ad invenienda multa, rerum quam possident experientia, promptis-

εὐεξαπάτητον, λόγοις ὑπελθόντες πολὺ τὸ ἐπαγωγὸν κεκτημέ-
 νοις ἑλευθερίαν αὐταῖς ὑπισχνούντο τελείαν, εἰ χρήματα τοῖ-
 τοις γνωρίσειαν οἰκεῖά τε καὶ ἀλλότρια. αἱ δὲ πρὸς αὐτὸ
 τοῦνομα τῆς ἑλευθερίας ἀπατηθεῖσαι, γνωρίζειν εὐθύς ἐκάστη
 5 τῆ ἰδίῳ δεσπότῃ σπουδῆς ἔργον πεποιήτο καὶ τὰ ἑαυτῆς καὶ
 τοῦ γείτονος, εἴ τινα περὶ τούτων εἴδησιν εἶχεν. ὡς δ' ἀρχὴ
 τοῦδε γέγονε τοῦ κακοῦ, καὶ χρήματα πολλοὶ τῶν Τούρκων
 ἀνεῦρον γνωρίζουσῶν τοὺς ταῦτα κρύπτοντας τόπους τῶν
 γυναικῶν, λόγος γίνεται περὶ τούτου διὰ παντὸς τοῦ στρατεύ-
 10 μματος, καὶ πάντες οἱ κατασχόντες αἰχμαλώτους ἀνθρώπους
 πρὸς τὸν ὅμοιον διανίστανται ζῆλον, τοὺς μὲν ὑποσχέσασαι
 περιεχερωσμέναις ἀπάτῃ, τοὺς δὲ λόγοις ὁμοίως ἑτέροις ἐπὶ
 φανερώσει τῶν ἰδίων παρακαλοῦντες χρημάτων καὶ φενακί-354
 ζοντες. ὅσους δὲ δυσπειθετέρους τῶν ἄλλων ἐώρων (ἤλι-
 15 ζον γὰρ τῶν νουνεχεστέρων πολλοὶ τῆς θωπείας αὐτοὺς ὑπε-
 δοῦναι καὶ τῶν πολλῶν ἐκείνων ἀπατηλῶν λόγων, κἀντεῦθεν
 τὰ κεκρυμμένα διατηρῆσαι) τούτοις πολυειδεῖς τινὰς τιμωρίας
 ἐπῆγον, ἕως καὶ τούτους εἰς ἀνάγκην ἐνέβαλον καὶ τὴν ἔνστα-
 σιν ἔλυσαν. ὅθεν καὶ πολλοὶ τῶν δοκούντων, οἱ μὲν ταῖς
 20 θωπείαις καθυπαχθέντες οἱ δὲ τὰς τιμωρίας οὐκ ἀνεγκόντες,
 φανεροῦν τὰ κεκρυμμένα σπουδάζοντες ἦσαν καὶ ἄκοντες·
 πρὸς γὰρ πᾶσαν ἀνάγκην, καὶ μάλιστα ὅταν θάνατος ἦ τὸ
 προκείμενον, εὐχερῶς οἶδεν ὑποπίπτειν ἢ φύσις. τούτο τῆς

15. ὑπεκδῦναι?

simi, quos captos adduxerant ex civibus, et praecipue mulieres de-
 ceptu facillimas, verbis illecebrarum et lenociniorum plenis sese in-
 sinuantes, libertatem illis polliceri perfectam, si ipsis pecuniae pro-
 prias sive alienas revelassent. illae nomine libertatis deceptae sta-
 tim summo conatu domino et sua et vicini, si quam eorum cognitionem
 habebant, revelare. ut malum coepit irrepere et multi ex Turcis
 pecunias reperere, mulieribus loca in quibus abscondebantur aperien-
 tibus, rumor per totum exercitum de hoc spargitur, et omnes qui cap-
 tivos adduxerant ad similia animum advertunt, hos pollicitationibus
 fraude oblititis, alios similiter aliis modis ad revelandas pecunias
 consuadentes et compositis mendaciis deludentes; quos vero pertinac-
 iores agnoscebant, sperabant siquidem multi ex prudentioribus eos
 lenociniis et multis dolo fraudeque onustis sermonibus tandem finem
 imposituros, et sic ab se reposita sibi conservaturos, poenis omnis
 generis afficere, cogereque ut pertinaciam deponerent. hinc multi ex
 praestantioribus, partim illecebris deliniti partim poenas non susti-
 nentes, festinanter, licet inviti, abscondita manifestant. novit enim
 natura necessitati, et potissimum cum mors proponitur, facili negotio

τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ μονῶν κατασκαφῆς αἴτιον γέγονεν. ἐνίων γὰρ διὰ τὸ ἀνύποπτον ἱεροῖς ἐναποθεμένων ναοῖς χρήματα, καὶ ταῦτ' ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀδύτοις ὑπ' αὐτὰς τὰς ἱερωτάτας τραπέζας, καὶ τῆς ἀνάγκης ἐφειστηκυίας γνώριμα ταῦτα τοῖς τιμωροῦσι θεμένων, ἀφανίζεῖν τὸ κάλλος αὐτῶν ἐπεχειροῦν 5 οἱ Τοῦρκοι, καὶ τὰς θείας τραπέζας, ἐφ' αἷς ἡ θεία μυστικὴ καὶ ζῶσα καὶ σωστικὴ παντὸς ἐπετελεῖτο τοῦ κόσμου θυσία, τῇ τῶν χρημάτων ἐπιθυμίᾳ κατὰ σπουδῆν ἀνατρέπεω καὶ 355 καταπάτημα φεῦ τοῖς βουλομένοις τιθέναι· ὑπέλαβον γὰρ ὑπὸ παντὶ λίθῳ χρήματα κελοθαι, καὶ διὰ τοῦτο πάντ' ἀνά- 10 στατα πεποιήμεσαν. αὕτη καπὶ τῶν ἱερῶν εἰκόνων συμβέβηκεν ἐν ὕβρει διαφθορά, καὶ τὰς μὲν πυρὶ περιέσχον, οἷον ἡμᾶς εἰς τὴν τούτων προσκύνησιν ζημιοῦντες, ταῖς δ' εἰς ὑποδοχὴν τῶν ἀνίων, ὧ θεοῦ ἀνοχῆς, ἐπὶ μέσης τῆς ἀγορᾶς ἀναίδην ἐχρήσαντο, τινὲς δὲ καὶ διετήρησαν ἴσως ὅσοι τῶν ἄλλων 15 εἰς κτήσιν χρημάτων θερμότεροι, καὶ ἀργυρίου ταύτας ἀπέδοντο.

15. Τί δ' ἂν εἶποις περὶ τῆς μυροδόχου τιμίας λάρακος τοῦ ἡμεδαποῦ τροπαιοῦχον καὶ μάρτυρος; ἤμιστα καὶ ταύτην εἶασαν ἀπερίτρεπτον καὶ μένουσαν, ὡς τὸ πρίν, μα- 20 νίας ὑπερβολῇ οἱ καθ' ἡμῶν ὡσπερ θῆρες λυττήσαντες ἄγριοι, πλὴν οὐ δι' αἰτίαν καθ' ἣν καὶ τὰλλα τῶν πύλαι εἷξ ἡμῶν

12. παρέσχον?

cedere. hoc et sacrorum templorum et monasteriorum eversionis causa fuit. a nonnullis enim propter expetitam securitatem in sacris templis pecuniis repositis, et maxime in ipsis adytis sub sacrosanctis altaribus, et postmodum necessitate urgente ob cruciatuum saevitiam indicatis, eorum pulchritudinem Turcae demoliti, divinasque mensas, in quibus mystica vivens et salutaris totius terrarum orbis victima offertur, pecuniarum desiderio studiose evertere et cuilibet (vae misero mihi) conculcandas proponere. nam suspicabantur sub omni lapide pecunias esse, proptereaque omnia late vastabant. tam dirum malum in sacris quoque imaginibus locum habuit, eas non sine contumelia absumens; quarum plerasque igne concremarunt, qui earum adorationem nobis surripiunt; alias in usum rerum venalium (deus, tuam tolerantiam!) in medio foro impudentissime reducere; nonnullas etiam conservarunt qui magis quam alii pecuniis inhiabant, et postea argento divendiderunt.

16. Quid porro diceres de nostri tropaealis et martyris myrothecio? neque illud immotum neque imperturbatum furoris exsuperantia conservarunt, qui contra nos veluti bestiae immansuetae saevierant; non eandem tamen ob causam ob quam alia antiquitas per nos

γενομένων ἠνέφκτο τε καὶ καταβέβλητο μνήματα καὶ τὰ τοῦ-
 τοις ἐναποκείμενα λείψανα κατὰ γῆς ἀπερρίφθσαν. ἐν αὐτοῖς
 γὰρ καθότι πολλοὶ τῶν Τοίρκων χρημάτων ἐπέτευχον, ἐναπο-
 τεθέντων παρὰ τῶν πολιτῶν δι' ἣν ἐλπίδα φθάσαντες δεδη-
 5 λώκειμεν, διὰ τοῦτο πάντα σχεδὸν ἠνέφξαν καὶ κατέστρεψαν·
 ἐνταῦθα δὲ δυοῖν εἵνεκα, τοῦ τε περὶ αὐτὴν οὐκ ὀλίγου χρυ- 356
 σῆ καὶ ἀργύρου καὶ λίθους τιμίους καὶ μαργάρους κατεσκευα-
 σμένου κόσμου, καὶ τῶν ὑγείας παρεκτικῶν θείων μύρων. οἱ
 μὲν γὰρ τοῦ κόσμου μόνον αὐτὴν ἀπεγύμνωσαν, οἱ δὲ βα-
 10 σκήναντες ὅλον ἡμῖν τῆς ἀφθονίας τῶν μύρων καὶ τῆς ἐκ
 τούτων ἰάσεως ἀφρηκέναι καὶ ταῦθ' ἡμᾶς ἠβουλήθησαν, ὡς
 μηδὲν ἔχειν τοῦ λοιποῦ τούτων ἀπολαύειν, ὁσάκις ἂν ἕκαστος
 δέοιτο. διὸ καὶ καταβεβληκότες τὰς ἐπ' αὐτῇ μαργάρους τῶν
 μύρων ἔσπευδον αὐτὴν ἐκκενώσαι καὶ τὸ ἱερὸν καὶ θεῖον λεί-
 15 ψανον τοῦ μάρτυρος ἐκβαλεῖν· ἡγοῦντο γὰρ τοῦ σκοποῦ τού-
 του κατατυχεῖν καὶ ἡμᾶς τῶν ἀκενώτων μύρων καταλιπεῖν
 ἐνδεεῖς. πλὴν ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος ὅλον αὐτοὶ σφαλερῶς προσ-
 εδόκων ἢ σφῶν ἐπιθυμία ἐξέβη. ἐξήντηλον οὖν τὸ μύρον
 ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἐφ' ἱκανὰς τὰς ἡμέρας. καὶ τοῖς μὲν
 20 ὡς τι γελοῖον ἐδόκει· οἷς δὲ νοῦς ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ὑπῆν,
 τούτοις ἦν ἐπιμελὲς πρὸς τὴν ἑαυτῶν τοῦτο μετακομίζειν καὶ
 μετ' αἰδοῦς ἄπτεσθαι καὶ σεβασμатов· ἠκηδέισαν γὰρ πρὸς
 τῶν πεπειραμένων ὡς ἰατρικῶν φαρμάκων ἔστιν ἐνεργέστε-

sepulchra exstructa reserata sunt et disiecta, et cadaverum reliquiae
 in eis iacentes super terram dispersae: in illis enim Turcae pecunias
 a civibus repositas, causa iam praenarrata, [reperere, proptereaque
 fere omnia et reserarunt et subverterunt; at hic duplici de causa,
 tum propter ex non parvo auro et argento et lapidibus pretiosis nec
 non et gemmis circa illud compositum ornatum, tum propter sanita-
 tem exhibens divinum unguentum. nonnulli enim ornatus tantum
 gratia illud despoliarunt; alii nobis unguentorum affluentiam inviden-
 tes, et quae inde subsequitur, sanitate nos privare cupientes, ut in
 posterum illa nobis medicina, cum opus esset, nulla suppeteret. qua-
 propter superstratis marmoribus disiectis unguenta non levi nisu ex-
 hauriunt, et sacrum divinumque martyris corpus expromere conantur,
 opinabantur siquidem propositum consequi nosque unguentorum in-
 exhaustorum in orbitatem redigere. verumtamen, quem sibi temere
 proposuerat eorum libido, finem non habuit. per plures itaque dies
 ambabus manibus unguentum exhauriebatur, et quibusdam plane ri-
 diculum videbatur; at qui plus aliis sapiebant, curae erat illud in
 patriam perducere et cum reverentia religioneque contrectare: nam

ρον, εἰς ὅσον ἂν τις χρήσαιτο πάθος. πλὴν ἄλλ' οὐκ ἐδύ-
 357 νατο τὴν τῶν μύρων πηγὴν ξηρὰν καὶ ἀνικμον ἀποφῆναι,
 καίπερ πολὺν ὑπὲρ τούτου ποιούμενοι τὸν ἀγῶνα. καὶ εἰκό-
 τως· οὐ γὰρ ἴσα τοῖς ἀνθρωπίνους τὰ πρὸς Θεοῦ τοῖς
 ἀξίους κεχαρισμένα, ἐπειδήπερ μηδὲ τοῖς αὐτοῖς ὑπόκεινται 5
 ὄροις.

Ταύτην τὴν πονηρὰν ἐπεδείξαντο γνώμην καὶ περὶ τὸ τῆς
 δόσιος καὶ μυροβλήτιδος Θεοδώρας ἱερώτατον λείψανον, ὃ καὶ
 ὡς ἐπιπολῆς κείμενον ἀπερρίφη τε κατὰ γῆς, ὃ τὸλμης καὶ
 μιαρῶν χειρῶν, καὶ κατεθραύσθη εἰς μέρη, ἃ δὴ καὶ τῶν φι- 10
 λοθέων τινὲς ἀνελόμενοι ἄλλος μὲν ἀλλαχοῦ πρότερον ὡς ἰα-
 τρεῖον ἄμισθον ἀπεκόμισαν· ὕστερον δὲ καὶ ταῦτα συνῆκται
 τῶν εἰληφότων τῶν μὲν ἀποδομένων ταῦτα τιμῆς ἀργυρίων,
 τῶν δὲ χαρισσαμένων δι' ἣν ἔσχον φιλόθεον γνώμην, ἃ καὶ
 εἰς ἐνὸς αὐθις συναρμοσθέντα σώματος ὀλομέλειαν θαυμά- 15
 των ἐνεργεῖα καθ' ἐκάστην ἀφθόνως πηγάζουσιν εἰς δόξαν
 καὶ αὐθις τοῦ πάντα πᾶσιν ἐπάγοντος λόγους οἰκονομίας ἀρ-
 ρήτου.

ιζ'. Τούτων οὕτω προβεβηκότων καὶ ἀκοσμίας πάσης γε-
 γενημένης (διὰ πάντων γὰρ τῶν ἐν τῇ πόλει κειώρηκεν ἡ 20
 καταφθορά) οἶκτον ἐπὶ τούτοις ὁ Μουράτης λαμβάνει τῆς
 πόλεως. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς εἰσιόντας ἅμα τῷ κατὰ δύσιν

ab expertis audiverant ad quoslibet morbos medicinalibus ipsis phar-
 macis multo efficacius esse. nihilominus unguentorum fontem non
 potuerunt neque exsiccare neque exinanire, quamvis id contentiosius
 multumque per tempus niterentur. et merito: neque enim humana
 exaequant quae deus dignis elargitur, sicuti nec iisdem terminis sub-
 iacent.

Idem hoc nefarium facinus circa sanctae et myroblytidis Theo-
 doraе sacerrimum cadaver patratum est, quod cum in superficie iace-
 ret, solo prostratum (o audaciam, o manus execrandas!) et in varias
 partes discriptum est; quas pii homines assumentes, alius alio prius,
 tanquam nulla mercede conductam medicinam asportarunt; postea
 eadem recollectae, qui habuerant, aliis pretio restituentibus, aliis
 gratis dantibus propter ea quae in se nutriebant pia consilia, denuo
 in unam integri corporis formam compositae miraculorum efficacia
 quotidie affluenter innotescunt, in gloriam rursus eius, qui omnia
 omnium regit moderaturque suae providentiae inenarrabili ratione.

17. His hoc modo peractis, omnibusque incompositis ac turpi-
 ter deformatis, per omnia siquidem, quae in urbe erant, clades grae-
 sata est, afflictae civitatis fortunae Muratem ad misericordiam allici-
 unt. et primum quidem qui cum occasus duce immigrarant, quique

στρατηγῶ Τούρκους τὰς τῶν αἰχμαλώτων οἰκίας ἑαυτοῖς δια- 358
 νείμαντας καὶ ταύτας ἔχειν διὰ βίου παντὸς ἡλικίας ἐξε-
 λαύνει καὶ μὴ προθυμουμένους τῆς πόλεως, ἐπειπὼν ὡς ἀρ-
 κεῖ μὲν ὑμῖν τὰ χρήματα, καὶ οὖς παρ' ἐλπίδα δούλους ἐκτῆ-
 5 σασθε· τὴν δὲ γε πόλιν ἔχειν ἔγωγε βούλομαι, πολλῶν διὰ
 ταύτην διηνηκῶς ὁδὸν ἡμερῶν, καὶ πόνον ὑπενεγκῶν ὅσον
 ἐγνώκατε. ἔπειτα δὲ πρὸς τὸν Γαλικὸν ποταμὸν μεταβὰς,
 ἐγγὺς τῆς πόλεως ῥέοντα κατὰ τὸν καιρὸν μάλιστα τοῦ χει-
 μῶνος, βουλὴν ἐσκέψατο πᾶσι τε ἀδόκητον ὅλως καὶ συστατι-
 10 κὴν τῆς ἑαλωκυίας. ἰδὼν γάρ πόλιν τῷσαύτην καὶ οὕτω κει-
 μένην τῇ θαλάττῃ τε προσομιλοῦσαν καὶ πάντα δεξιὰν οὖσαν,
 ᾧκτειρέ τε αὐτὴν καὶ πάλιν οἰκίσαι βεβούλητο. καὶ δὴ πρῶ-
 τον μὲν ἀνθρώπους ἀριθμητοὺς τῶν ἐπισημοτέρων καθ' αἰμά-
 τε καὶ συγγένειαν τῆς δουλείας ἀπηλλάχθαι προετάξε, παρε-
 15 σχηκῶς αὐτοὺς τὰ λύτρα, καὶ τῇ πόλει τούτους ἐγκατοικῆσαι,
 ἔπειτα δὲ τὰ καταπεπωκότα ταύτης ἐν τῷ πολέμῳ μέρη τα-
 χέως τε ἀνορθοῦσθαι καὶ ὡς πρότερον ἦσαν ἐγκαταστήναι.
 καὶ τὸ μὲν πρόσταγμα οὕτως εἶχεν, αὐτὸς δὲ μεταστήσας καὶ
 αὐθις τὴν στρατιὰν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Βαρδαρίου 359
 20 ἐστρατοπεδεύσατο. ἔνθα δὲ καὶ μεμισὸς πατελῆς τῶν ἑα-
 λωκότων ἐγένετο. ὅσοι μὲν γάρ τῶν αἰχμαλώτων, ἢ δι' ὧν
 εἰπόντες ἔφθημεν λύτρων ἢ ἐξ ἑαυτῶν ἢ Χριστιανῶν ἐξ ἐτέ-
 ρων, ἐκ διαφόρων χωρῶν καὶ πόλεων συνειλεγμένων, τρόπον

12. οἰκῆσαι A

captivorum aedes sibi diviserant sibi que eas habere per vitae spatium speraverant, Turcas etiam invitos urbe pellit, inquit "large vobis sufficiunt pecuniae et praeter spem captivorum quae est: urbem mihi ipse reservo, quod ob eam multorum dierum iter confeci, eosque labores sustinui quos vos optime nostis." tum ad Galicum fluvium, qui prope civitatem, et hiberna potissimum tempestate, cursum tenet, pergens, consilium praeter omnem expectationem inivit, sed captae urbi valde salutare. considerans enim urbis magnitudinem et situm mari proximum, eamque congruentem et aptam ad omnia, commiseratus illius reficiendae consilium capit. primum quidem homines non contemnendo numero, sanguine et ortu spectabiliores, a servitute suis sumptibus liberatos mandavit, ut intra urbem domicilium haberent; deinde ut partes illius bello collapsae celeriter repararentur pristinoque decori restituerentur. et mandata quidem haec erant. tum ipse rursus moto exercitu ad Bardarii fluminis ripas castra metatur; ubi captivorum partitio absolvitur: nam captivi, sive pretio, quod supra innuimus, sive per se ipsos, sive per Christianos alios, ex variis urbibus et oppidis coactos, pecunia erogata libertate potiti

ἔξειυρον ἐλευθερίας τινά, τετυχέκασαν ταύτης ἔτι τῷ ποταμῷ Γαλικῷ τοῦ Μουράτου ἐνδιατρίβοντος. ὅσοις δὲ τρόπος ὑπ' ἀπορίας τηλικαῦτου οὐχ εὔρηται, τούτους ἕκαστος ἐν ταῖς ἑαυτῶν πατρίσι καὶ τόποις ἐξέπεμψαν, τὰς ἐκ τῆς δουλείας ἀνάγκας ὑφισταμένους, μέχρις ἂν ὑπονοστήσαντες τὰ σφῶν τι-5 μήματα διαδῶνται. οὐ γὰρ ἐδύνατο καὶ τούτους ἔλκειν μακρὰν ἀπερχόμενοι καὶ πρὸς πόλεμον ἕτερον. εἶδες ἂν οὐδὲν τοὺς δυστυχεῖς τοὺς μὲν ἐπὶ τὰ τῆς ἐφάς τοὺς δ' ἐπὶ τὰ τῆς ἑσπέρας μέρη διασπαρέντας. οἱ μὲν γὰρ τοὺς τεκόντας οἱ δὲ τὰ τέκνα καὶ ἕτεροι τὰς γυναῖκας ἐλάμβανον, καὶ οὐδ' ἡ 10 φύσις ἦνωσεν, ἡ συμφορὰ διεμέρισεν.

ἰη'. Ταύτη τῶν καθ' ἡμᾶς, ὡς μὴ ὄφειλε, συμβεβηκότων καὶ τοιόνδε παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Βαρδαρίου πέρας ελληφότων, ὁ Μουράτης ἐκεῖθεν διχῆ τὴν στρατιάν διελὼν τὸ μὲν 360 αὐτῆς ἐπὶ τὰ τῶν Ἰωαννίνων ἐξέπεμψε μέρος, αὐτὸς δὲ μετὰ 15 πατέρου μέρος ἐπ' ἄλλους ἀπήει καταστρέψων κἀκείνους καὶ ὑπ' αὐτῷ ποιησόμενος. πρότερον δὲ διὰ πάσης τῆς ὑπ' αὐτὸν κήρυκας ἀπεπόμφει, τοὺς πρὸ μακρῶν ἐτῶν καὶ τοῦ συγκαλισμοῦ τὴν Θεσσαλονικὴν ἀπολιπόντας καὶ μετοικήσαντας ἀλλαχοῦ πρὸς αὐτὴν ἐν' ἐπανελθεῖν πολλῷ τῷ τάχει 20 καταναγκάσσει καὶ τὰ οἴκεα πάλιν ὡς τὸ πρότερον ἀπολάβωσι. σκοπὸς γὰρ αὐτὸν πάνυ τι καλὸς καὶ πολλῶν ἄξιος τῶν ἐπαίων εἰσῆει, τὴν πόλιν καὶ αὐθις τοῖς οἰκήτορσιν ἀπο-

15. κατὰ Α

sunt, eam sibi habuere, cum adhuc apud Galicum fluvium Murates moras ageret: quibus vero ob egestatem atque inopiam ea frui non contigit, eos singuli in patrias sedes et loca dimiserunt, servitutis incommoda subituros, donec ipsi postmodum reversi de eorum pretio disposuissent. neque enim poterant secum una convehere per longum iter, et ad aliud bellum proficiscentes. vidisses infelices, hos quidem ad ortum, illos ad occasum, distractos asportari: namque hi parentes, alii filios, alii uxores accipiebant, et quos natura unum aliquid insigniter fecerat, calamitas separabat.

18. Hoc pacto (quod utinam nunquam evenisset) rebus nostris procedentibus, et hoc sine apud Bardarii ripas terminatis, Murates inde, duas in partes diviso exercitu, unam ad Ianninorum fines dimisit, alteram ipse secum ducens ad alios se conferebat, eos quoque absumpturus et potiturus. sed ante omnia per omnem suae dicionis plagam praecones mittit, eos qui ante multos annos, ipsoque obsidionis tempore, Thessalonicam deseruerant aliisque in locis sedes locaverant suas, quam celerrime possent domum revenire coacturos, qui proprias in posterum, ut antea, possiderent. nam proposuerat, quam optime et multa cum laude, rursus urbem habitatoribus restituere, et

δεδωκέναι καὶ πλήρη καθάπερ καὶ τὸ πρὶν ἀποκαταστήσαι.
 καὶ ἦν ἂν τοῦτο μετ' οὐ πολὺ, εἰ μὴ τὰ ἡμέτερα πρὸς θεὸν
 κώλυμα γέγονε πταίσματα. πόθῳ γὰρ τοῦ συστήναι τὴν πό-
 λιν φιλανθρώπου γνώμης τυχῶν ἐβούλετο πᾶσι τε ἐλευθερίαν
 5 χαρίσασθαι, καὶ δοῦναι τούτοις, ὡς προσύφη, αὐτὴν καὶ τὰς
 αὐτῶν οἰκίας ὡς πρὶν μετὰ πάσης ἀδειίας κεκτηθῆσαι, καὶ εἴ
 τι προσῆν ἀκίνητον ἕτερον. τῷ τοι καὶ πρὸς τοὺς ἀμφ' αὐ-
 τὸν φαίει τινες ἐπομνύμενον λογάδας εἰπεῖν ὡς ἄδικον ἂν εἶη
 μετὰ τῶν προσόντων τοῖς κρατηθεῖσι καὶ τούτους ἐλεῖν δε-
 10 σμίους καὶ τῆς ἐνεγκαμένης ἀπαγαγεῖν. ἐλευθερώσωμεν οὖν
 αὐτούς, εἰ δοκεῖ, ἢ λαβρόντες λύτρων ἄνευ αὐτούς, ἢ ταῦτα 361
 παρεσχηκότες ἡμεῖς. τῶν δ' ἀκηκοότων τοὺς μὲν ἄλλους
 ἐπαινεῖσαι τε τὸν λόγον καὶ παρακαλέσαι πρὸς τοῦτο, ἕνα δὲ
 τῶν ἄλλων στρατηγῶν ἐξοχώτατον μὴ μόνον οὐκ ἀποδέξασθαι
 15 τὸ ῥῆθῆν διὰ τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐδύνατο λόγοις
 κωλύσαι τὸ βούλημα, καὶ πιθανὸν ὀφθῆναι διὰ τὸ ὑπερέχον.
 ἦν δὲ καὶ τοῦτο πάντως τῆς ἐμῆς ἁμαρτίας καρπός, ὡς ἐμαυ-
 τὸν πείθω, καθάπερ καὶ τᾶλλα ὅσα συμβέβηκεν. εἰ καὶ ἴσως
 τινὲς τοῦτον τὸν λόγον οὐκ ἀνεπηγμένους δεχόμενοι τοῖς ὁσί,
 20 μηδ' ἑαυτοὺς αἰτίους κρίνοντες, τὰς θείας παρὰ φαῦλον ἐν-
 τολὰς τιθεμένους, ἀνθρώποις τὰς τῶν συμβαινόντων αἰ-
 τίας λογίζονται. ἐγὼ δὲ τὸ πᾶν τῆς τοῦ θεοῦ κρίνω και-
 δείας διὰ τὴν ἐμὴν ἐπανάρθωσιν· πᾶσαι γὰρ αἱ πολυάνθρω-

ut prius erat, hominum conferta copia complere. quod utique non
 multum post belle cecidisset, nisi nostra in deum facinora impedi-
 mento fuissent. cum enim reparandae urbis desiderio teneretur, re-
 vocans se ad humanitatem ac mansuetudinem, omnes libertatis com-
 potes facere patriamque illis donare, ut dixi, et domibus propriis, ut
 antea, frui cum omni securitate, et quidquid aliud erat in immobili-
 bus, in animo habuit. quapropter primatibus cum suis, quidam etiam
 cum sacramento, ferunt dixisse: "iniustum est cum rebus debellato-
 rum debellatos quoque in vincula conici et patria alio abductos
 spoliari; libertatem itaque illis stabiliamus, si ita videtur, aut sine
 pretio illos accipientes, aut illud nos erogantes." auditorum alios
 sententiam laudasse, adhortatos ut faceret; sed unum ex ducibus, qui
 dignitate caeteros antecellebat, non tantum non approbasse verba de
 libertate, sed et quibus poterat rationibus consilium principis impe-
 divisisse; et verosimilia dicere, quod alios anteiret, visus est. erat
 plane hoc quoque meorum acclerum fructus, ut ipse mihi suadeo,
 quemadmodum et quae evenere reliqua; licet nonnulli sermonem
 hunc haud patentibus auribus arripientes, neque semet ipsos causam
 fuisse iudicantes, divinis praeceptis neglectis, hominibus eventuum

ποι φθοραί, ὡς αἱ θελαὶ διαγιγνώσκουσι καὶ ἀποφαίνονται βίβλοι, εἰς τὸν τῶν ὑπολειπομένων σωφρονισμόν γίνονται, τὴν πάνδημον πονηρίαν δημοσίαις ἱμάστιξι τοῦ θεοῦ σωφρονίζοντος.

Πάντων οὖν, ὡς εἶπον, τὰ τῆς πόλεως ἑαυτοῖς διανεύ-
μαμένων, ὁ Μουράτης τὴν πόλιν ἀνθρώπων ἐρήμην ἰδαιοποιή-
σατο μόνην, πάσας οἰκίας ἔχειν τοὺς ἀρχῆθεν αὐτῶν κυρίους
προστάξας ἐλευθερίας τετυχηκότας καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀκίνη-
362 τον κτήσιν, ταυτὶ μόνον προσθεῖς αὐτὸς τηρικαῦτα τοῖς κα-
κοῖς γενομένοις, ὅτι τοῦσδε τοὺς ἱερούς οἴκους παρακατέσχε, 10
τόν τ' ἐπὶ μέσης τῆς πόλεως νεῶν τῆς ἀχειροποίητου παρθένου
καὶ θεοτόκου καὶ τὴν εἰς ὄνομα πάλαι τιμωμένην τοῦ
τιμίου προδρόμου μονὴν ἱεράν, τὸν μὲν ὡς σύμβολον νίκης
καὶ τῆς γεγεννημένης ἀλώσεως, τὴν δ' ὡς καὶ πρὸ χρόνων
παρὰ τῶν Τούρκων ληφθεῖσαν, καὶ εἰς συναγωγὰς αὐτῶν τοῦ- 15
τους μετήμειψε, καὶ ὅτι περιφανὲς κατὰ τὴν Ἀδριανούπολιν
βαλανεῖον ἐκ βάθρων αὐτῶν ἀνεγείρας μαρμάρους χιλίας ἐξε-
λεῖν ἐπεμψε. καὶ κομίσαι πρὸς τὴν ἐδάφους οἰκοδομίαν αὐτό-
θι, ναῶν ἱερῶν καὶ μονῶν ταύτας παρὰ τῶν πεμφθέντων ἀφει-
δῶς ἐκβληθείσας. 20

ιδ'. Ἄλλ' ἐπῆλθον μὲν οἱ κήρυκες κατὰ πολλὰ τῆς ὑπ'
αὐτῷ μέρη, ὡς διεληφθῆμεν, καὶ τοὺς εὐρισκομένους ἀπὸ Θεσ-
σαλονίκης ἐν αὐτῇ κατηνάγκασαν ἐπανέρχεσθαι, αὐτοὺς πρὸ

causas ascribunt. ego autem, quidquid id fuerit, divinae punitioni propter meam correctionem tribuo: omnes etenim clades pene exitiales, ut divinae litterae tradunt decernuntque, ad frugem correctiones sunt, commune scelus communibus calamitatibus deo puniente.

Rebus itaque civitatis, ut dixi, inter se divisis, Murates urbem hominibus nudam solummodo sibi vindicans, omnes domos prioribus dominis liberis factis, et alia omnia immobilia, tradi iubet, haec tantum male tum factis superaddens, dum sacras aedes occupat, tum magnum virginis et deiparae manibus non factae templum, in media civitate positum, tum sub nomine ab antiquo tempore venerandi praeursoris sacrum et in veneratione habitum monasterium, illud in victoriae signum illatque excidii, hoc, quod aliquot ante annos a Turcis captum fuerat: et haec in congregationes et synagogas suas commutavit. nec non illustre Adrianopoli balneum a fundamentis exstruens, mille marmora eripi adducique ad balnei stratum ex hac urbe mandavit, quae a sacris templis et monasteriis per curatores extracta sunt.

19. Porro abiere praecones ad multa illius dicionis loca, ut dictum est, et quos reperere Thessalonicenses, qui ante nonnullos an-

χρόνων μόνον ταύτης ἀπάραντας ἐκ τῆς τῶν δεινῶν συνεχείας,
 ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν αἰχμαλώτων γεγενημένων τοὺς ὀθενδήποτε
 τῆς ἐλευθερίας ἠξιωμένους. ἠλευθέρωνται καὶ γὰρ ἱκανοὶ
 5 πολλῶν θεοφιλῶν ὑπὲρ ἀναρρύσεως ἡμῶν προθύμως κεινη-
 μένων, καὶ μάλιστα τοῦ τῶν Σέρβων ἄρχοντος, ᾧ τῶν ἄλλων 363
 αὐτοῦ πλεονεκτημάτων ἐξαιρέτον ἢ πρὸς τοὺς δεομένους ἔστιν
 εὐπορία ἐκάστοτε. χρυσίον καὶ γὰρ οὕτως τισιν οἷς ἐθάρρει
 χειρίσας ἐπ' ἐλευθερίᾳ τῶν αἰχμαλώτων τοῦτο δοθῆναι παρεκ-
 λεύσατο. καὶ οὐκ ἀπὸ τῆς ἐκείνου γνώμης ἐγένετο· ἐπρίναντο γὰρ
 10 τοῦ χρυσίου οἱ πρὸς αὐτὸ τεταγμένοι πολλοὺς, οἳ δὴ καὶ ἐπα-
 νιόντες ἐπὶ τὴν πόλιν, ὡς εἰκάζειν ἔχομεν, μέχρι τοῦ νῦν εἰσὶ
 μετὰ τῶν ἀπ' ἄλλων τόπων ἐληλυθότων ὡσεὶ χίλιοι. εἰ δὲ
 καὶ συναριθμῆιν τις ἐθέλοι καὶ τοὺς τὴν πόλιν οἰκήσαντας
 15 Τούρκους, εἶεν ἂν ὡσεὶ δισχίλιοι. διανοούμεθα δὲ τὴν πόλιν
 καὶ αὐθις τὴν πρὶν αὐτῆς εὐκοσμίαν ἀναλαβεῖν καὶ τὰ τῆς
 εὐσεβείας ἀνθῆσαι καὶ πλατυθῆναι ὡς πρότερον. καὶ γέγο-
 νεν ἂν ἴσως, εἰ μὴ καὶ πάλιν τὸ πλήθος τῶν ἡμετέρων σφαλ-
 μάτων ἐμποδῶν ἐγεγόνει καὶ ἡ κακία μὴ χῶραν εὔρεν. δὲ οὐ
 γὰρ ἡ πόλις δεδούλωτο, καὶ ὁ Μουράτης πάντα καὶ κτίσματα
 20 καὶ κτήματα καὶ νεὸς ἱερῶν καὶ μονᾶς καὶ τὰς τῶν προσόδων
 αὐτῶν ἀφορμὰς ἐπανιοῦσιν ἡμῖν τοῖς ὀπωσθήποτε τῆς δουλείας
 ἀπαλλαγῆσαι φιλοτίμως καὶ γράμμασι καὶ λόγοις δεδώρητο,
 πανταχοῦ τε τοῖς ἀφικνουμένοις ἐλευθερίαν ἐκήρυξε, καὶ τὰς

nos rerum angustiis pressi ex ea secesserant, etiam vi reduces fecere,
 captivos item quoquomodo in libertatem vindicatos. namque quam
 plurimi piorum hominum, infortunii commiseratione devictorum, li-
 beralitate, et potissimum Servorum principis, cui prae aliis, quibus
 caeteros superat, virtutibus praecipuum est in egenos beneficentia,
 redempti fuerant. is enim aurum fidis amicis concredidit pro liber-
 tate captivorum impendi mandaverat; neque consilio frustratus est,
 eo siquidem auro multos ab eo missi redemerunt; qui reversi in pa-
 triam, ut conicimus, ad hoc tempus cum aliis, qui ex diversis locis
 huc accurrere, sunt numero mille. et si quis simul Turcas huiusce
 urbis habitatores numeraverit, erunt fere bis mille. opinabamur vero
 urbem rursus pristinum decorem recepturam, et pietatem novis floribus
 emersuram et, ut antea, longe lateque divagaturam. et forte effectum
 habuisset, ni rursus meorum delictorum copia obstitisset datusque esset
 locus improbitati. ex quo enim civitas captivitate pressa fuerat, et Mu-
 rates omnia et aedificia et possessiones et sacra templa et monasteria
 et eorum redditus nobis revertentibus quoquo modo liberis factis ma-
 gnifice et scripto et sermone elargitus est, et locis ex omnibus adve-
 nientibus libertatem palam edixit, et suas domus et quaecunque im-

364 αὐτῶν οἰκίας καὶ ὅσα ἀκίνητα πάντες ἀνέλαβον, καὶ τάξις
 πᾶσα καὶ ἅπαν ἔθνος τῆς πόλεως πρὸς δευτέραν αὐξήσιν καὶ
 ἀνακαινισμόν προβαίνειν ἀπήρξαντο, ποιμὴν τε τῇ πόλει κε-
 χειροτόνητο, καὶ ἐκκλησία συνέστη καὶ τὴν προτέραν ταύτης
 τάξιν ἀπειλήψε, μοναχοὶ τε τῶν μονῶν ἐπελάβοντο καὶ διὰ 5
 σπουδῆς ἐποιοῦντο τὴν τούτων ἐπίδοσιν, καὶ πάντες ἐλπίσι
 χρησταῖς ἐτρεφόμεθα, καὶ συντόμως εἶπειν τῶν ἐκ τῆς ἀλώ-
 σεως ἡμῶν ἐπιόντων κακῶν τὴν μνήμην ἀπεβαλόμεθα, καὶ
 χαίροντες ἡμῶν ἐφ' οἷς ἀδοκῆτως ἐτύχομεν, καὶ τὴν προτέραν
 ἀπολαβεῖν τὴν πόλιν εὐετηρίαν ἠλπίζομεν, τότε ἔξ ἡμῶν, ἡ 10
 παροιμία φησὶν, ὃ ἱμᾶς ἐξετέμητο, καὶ εἰς τούναντίον τὰ
 τῶν ἐλπίδων περιστράφησαν.

κ'. Καὶ δὴ τῇ Θεσσαλονικῇ ἐπιδημητικῶς ὁ Μουράτης
 (δευτέρον, οἶμαι, τηρικαῦτα διέπνευεν ἔτος μετὰ τὴν ἀλωσιν
 ἢ τρίτον) ἐφ' ᾧ ταύτην ἰδεῖν καὶ ἀκριβέστερον τὰ κατ' αὐ- 15
 τὴν ἱστορῆσαι, καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς καλῶν ἀπολελαυκέναι, καὶ
 δωρεαῖς μεγάλαις ἀντιφιλοτιμησασθαι, τὸν ἐκείνου τε τῷ φι-
 λοτίμῳ τῆς γνώμης μιμήσασθαι πρόγονον, Θεσσαλονίκης κα-
 365 κείνον κρατήσαντα καὶ χάρισι ταύτην πολλαῖς ἀμειψάμενον,
 — οὕτως οὖν γνώμης ἔχων καὶ μετὰ τοιαύτης ἐλθὼν, ὃ δὲ 20
 μὴ οὐκ ἀγαθαῖς ὑπαχθεῖς συμβουλίαις μεταβουλεύεται τε καὶ
 τὴν προτέραν μετατιθήσει γνώμην, καὶ ἃ καθ' ὃν ἐαλώκαμεν
 χρόνον οὐ πέπραχε, κατ' ἐκεῖνο δὴ τοῦ καιροῦ παρώρητο

9. εὐτυχοῦμεν?

mobilia omnes recuperarunt, et ordo omnis et gens universa civitatis
 secundo augeri renovarique haud improspere coepere, et pastor urbis
 creatus, et ecclesia constitit suis institutis conspicua, et monachi mo-
 nasteria tenuerunt et studiose admodum eorum augmentis inhiabant,
 omnesque spe lactabamur bona, et ut breviter me expediam, malorum
 propter excidium nobis illatorum memoria amissa gaudebamus pro
 his quae nobis insperato obtigerant, et pristinam felicitatem tranquil-
 litatemque consecuturam urbem sperabamus, tum ex nobis, ut pro-
 verbio fertur, lorum sumptum est, et quae exspectabantur bona, in
 contrarium reciderunt.

20. Nam Thessalonicam repetens Murates (secundus tum curre-
 bat vel tertius post excidium annus) ut eam inviseret, accuratiusque
 res illius addisceret, et bonis illius frueretur, et muneribus munificis
 contenderet cum suo progenitore, illiusque vestigiis insisteret qui
 Thessalonica potitus gratias innumeras largitionesque maximas fecit:
 hac, inquam, fretus monte, illiusque exsequendae causa veniens, post-
 modum malis aliorum monitionibus distractus consilium pristinaeque
 sententiam mutat; et quae, quo capti sumus tempore, non peregit,

διαπρῶξασθαι. καὶ γοῦν ὡς τὴν πόλιν καὶ τὰ καθ' ἕκαστον
 ταύτης θείσασατο καὶ πάσης ἐν ταύτῃ ῥαστώνης ἀπαπολαύσειεν,
 ὡς τῶν αὐτῇ προσόντων καλῶν εἰς κόρον κατατρυφήσειεν,
 ἀγαπητικῶς τε οὐχ ἥκιστα ταύτῃ διατεθείη, καὶ πᾶσιν ἡμῶν
 5 θάρσειν δοίη περὶ ἡμῶν τὰ βελτίω, πρῶτον μὲν ψῆφον ἐξή-
 γηκεν οἷαν οὐδ' ἐν δνεύροις ἰδῶν οὐδεὶς ποτε προσεδόκησεν
 ἄν. ἢ δ' ἦν πάσας μὲν ληφθῆναι μονὰς καὶ νεῶς, πάσας δὲ
 προσόδους αὐτῶν καὶ τὰ κτήματ' ἀφαιρεθῆναι, καὶ εἰς στε-
 νὸν κομιδῇ τὰ ἡμέτερα καταντῆσαι, ὃ καὶ εἰς πέρας ἐκβέβη-
 10 κεν οὐ μετ' οὐ πολὺ. ἔπειτα δὲ καὶ καταγραφῆναι πάσας
 οἰκίας καὶ εἴ τι προσῆν ἕτερον τῇ πόλει προστάττει, καὶ χω-
 ρίς μὲν τὰ τῶν παρόντων χωρὶς δὲ τὰ τῶν ἀπόντων ἀρίθμη-
 θῆναι· βουλὴν γὰρ ἐγενόησεν ἢ ἐδέξατο τὰς μὲν τῶν παρόν-
 των καταλιπεῖν ἔχειν τοὺς τούτων δεσπόσαντας, εἰ καὶ μὴ 368
 15 καθαρῶς οὕτως ἐξέβη, τὰ δὲ γε τῶν ἀπόντων, ζώντων καὶ
 τεθνηκότων, τὰ μὲν τηρεῖσθαι τοῖς εἰσέπειτ' ἔλευσομένοις, τὰ
 δὲ Τούρκοις δοθῆναι τοῖς ἡρημένοις ἢ βιασθεῖσιν ἐνοικῆσαι
 τῇ πόλει, καθάπερ καὶ γέγονεν. ἐπεὶ δὲ κατεγράφησαν μὲν
 μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας ἅπαντα τὰ τῆς πόλεως, ἐνίων ἐκ
 20 τῶν ἡμετέρων πρὸς τοῦτ' ἐπιτηδείων ὀφθέντων, οἱ καὶ τοῦτ'
 ὠδινον ἐκ σκαιοτάτης οἴμαι γνώμης καὶ φθονερῶς, ἡρίθμητο
 δὲ μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ διασκέψεως, καὶ διχῆ κατὰ

17. εἰρημένοις A

eo temporis perficere constituit. igitur, licet ille diceret ideo se ve-
 nisse ut urbem et singula illius circumspiceret, otioque et laboris
 remissione uteretur, bonisque illius ad saturitatem luxuriaretur, sic-
 que non minus in eam benevole affectus meliora speranda nobis in
 posterum relinqueret, nihilominus primum mandatum dedit, quod ne
 per somnium quidem quispiam expectasset. id autem erat mona-
 steria omnia templaque occupanda, eorum redditus omnes possessio-
 nesque auferendas, et in angustum oppido res nostras cogendas. quod
 non multo post factum est ab illis insigniter. postea omnes domus,
 et quidquid aliud praeterea in civitate erat, sanxit describi, et sepa-
 ratim praesentium separatim absentium censi. novum enim consilii
 genus excogitaverat, aut ab aliis excogitatum ipse probaverat, praesen-
 tium facultates relinquendas iis in quorum dominio erant, licet neque
 hoc integre observatum est; absentium, sive illi in vivis agerent sive
 ex eorum numero exturbati mortem oppetissent, partim reservandas
 postmodum futuris, partim Turcis vel eam inhabitare coactis deden-
 das. quod item factum est. postquam vero universa urbis diligenter
 admodum descripta sunt, nonnullis ex nostris suam operam praestan-
 tibus, qui mente improbissima et plane invida conceptum fovebant,

τοῦπίταγμα διηρέθησαν, τότε δὴ τὰς μὲν τῶν μονῶν ὄσαι δὴ
 μείζους καὶ πρὸς κάλλος φαιδρότεραι τοῖς οἰκείοις αὐτῶ καὶ
 οὖσιν ἐν ἀξιώμασιν ἐδωρήσατο, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν οἰκιῶν ὄσαι
 δὴ καλλίους ἦσαν τῶν ἄλλων εἰς τε κάλλος καὶ μέγεθος, μόνους
 ἡμῖν τοὺς τέσσαρας νεῶς, οἱ καὶ καθολικοὶ λέγονται, κα-5
 ταλελοιπῶς, πολλὴν τὴν σπουδὴν ὑπὲρ τούτων τοῦ ποιμένου
 εἰσενεγκόντος. τὰς δὲ γε λοιπὰς ἀπάσας οἰκίας καὶ τοὺς νεῶς
 σχεδὸν πάντας διωρίσατο τοῖς τ' ἀπ' ἄλλων τόπων ἐθέλησα-
 σιν ἴσως τὴν πόλιν ἀνθ' ἧς οἰκοῦσιν ἐλέσθαι παρασχεθῆναι,
 καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν Γενητζῶν ἀπαναστῆσι Τούρκους. τόπος δ' 10
 367 οὗτός ἐστι πεδιάς ὄλος, ἡμέρας ὀδὸν ἀπὸ τοῦ κατὰ δύσιν μέ-
 ρους ἀπέχων τῆς πόλεως, εἴτε τῇ τούτου ἐπιτηδειότητι εἴτε
 σπουδῇ τοῦ τούτου ἀρχῆθεν ἐκλεξαμένου πρὸς οἰκῆσιν πολ-
 λούς ἐσχηκῶς οἰκῆτορας Τούρκους. ὃν δὴ τόπον, οὐκ οἶδ'
 ὅπως ἐπὶ Θεῶν καὶ ζώων ἀγρίων θήραν ὁ Μουράτης ἐκείσε, 15
 καθ' ὃν καιρὸν ἐνεδήμει τῇ πόλει, γενόμενος, σχεδὸν τῶν
 ἐνοικούντων καθίστησιν ἔρημον, ἀπανίστασθαι τούτους τὸ τά-
 χος κελύσας καὶ μετοικεῖν εἰς Θεσσαλονίκην. ὃ δὴ πρόσταγμα
 καὶ μετὰ σπουδῆς οἱ πρὸς αὐτὸ τεταγμένοι πεπληρωκότες
 ἐφάνησαν μηδὲν μελλήσαντες μετὰ τὴν τούτον ἀποδημίαν, 20
 πάντας δὲ τοὺς αὐτόθι Τούρκους ἐκείσε γενόμενοι καὶ βίᾳ
 μᾶλλον ἢ πειθῶ εἰς Θεσσαλονίκην ἀγροχότες, καὶ οἰκίας ἐτέ-
 ρας ἀνθ' ὧν εἶχον παρεσχηκότες κατὰ τὸ πρόσταγμα. ἄμφω

numerata sunt accurate nimis atque considerate, et duas in partes,
 ut mandatum fuerat, divisa, tum monasteria magnitudine et decore
 illustriora, similiter et aedes quae alias pulchritudine ornataque su-
 perabant, suis familiaribus et in dignitate constitutis attribuit, tantum
 nobis quattuor templis, catholicis dictis, id enixissime pastore procu-
 rante, concessis. reliquas vero omnes aedes templeaque fere omnia,
 qui ab aliis locis sedem sibi in ea collocassent suaeque patriae praepo-
 sissent, et Turcis, qui a Genitzis moti fuerant, tradi decrevit.
 Genitzae locus est aequata agri planitie quaquam versus expansus,
 diei itinere ab occidentali urbis plaga distans, sive sui habilitate, sive
 illius qui primum in habitationem sibi locum elegerat industria, Tur-
 carum accolarum frequentia instructus; quem, nescio qua de causa,
 animi recreandi ferarumque immansuetarum capiendarum gratia Mu-
 rates, cum in civitatem progredederetur, visens fere habitatoribus spo-
 liavit, solum eos vertere qua possent celeritate iubens, et sedem Thes-
 salonicae ponere. iussum diligenter curatores, nulla interposita mora,
 executi sunt, postquam ille abscesserat, omnesque Turcas ibi habi-
 tantes suo adventu coactos potius quam suasos Thessalonicam adve-
 xere, et domus alias, loco earum quas illi possederant, ut mandatum

γούν, οἶμαι, ταῦθ' ὁ Μουράτης ἐσκέψατο καὶ τοῦθ' οὕτω γενέσθαι προσέταξεν, ἵν' ἀσφάλειαν ἢ πόλις ἔχη καὶ φυλακὴν ἀκριβε-
 στέραν ἐκ τούτου, παράλιος οὔσα καὶ διὰ τοῦτο δεομένη πολ-
 λῶν ἔνοικούντων, καὶ ἵνα τὴν ἀγορὰν πλήθουσαν ἔχουσα τῶν
 5 ὠνίων ἀπάντων εἰς αὐτὴν εἰσκομιζομένων πάντας ἔλκη παρ'
 ἑαυτῆς, πραγματειῶν καὶ συναλλαγμάτων ἀπάντων μεταδιδοῦσα 368
 τοῖς χρήζουσι καὶ ἑαυτὴν ῥαδίως πλουτίζουσα.

καὶ. Τούτων οὖν οὕτω προβάτων, καὶ τῶν Τούρκων
 εἰς χιλίους ἀριθμουμένων τὴν πόλιν κατειληφότων, καὶ πάντων
 10 οἰκίας καὶ ναοὺς ἀντὶ οἰκιῶν εἰληφότων, καὶ ἀναμιξὶ κατὰ
 πᾶσαν τὴν πόλιν λαχόντων τὴν οἴκησιν, ἢ πόλις ὥσπερ τινὰ
 πενθήρη χιτῶνα τὴν ἀκοσμίαν περιεβύλετο, τῆς εὐπρεπείας, ἧς
 ἂν ἔτυχε τῆς κακῆς συμβουλῆς μὴ χῶραν εὐφροσύνης, ἀφρημένη,
 καὶ τὸν στολισμὸν, ὃν οὐκ εἰς μακρὰν ἔσχευ ἂν, δυστυχῶς ἄγαν
 15 ἀποβαλοῦσα, καὶ στένουσα οἶον μετ' οἰμωγῆς ὅτι μὴ σεισμὸς
 ταύτην συνέχασεν ἢ πῦρ παρανάλωσεν ἢ ὕδωρ ἀναδοθῆν ἢ
 νεφελόθεν ῥαγὲν συνεκάλυψε καὶ κατέκλυσε· τοῦτο γὰρ ἀνε-
 κτίτερον, ἐπεὶ τοί γε βέλτιον τοῦ τοιαύτην ὀρᾶσθαι τὸ μηδ'
 ὀπωσοῦν ἐπὶ γῆς ἕσταναι. οἱ μὲν οὖν τῶν ἱερῶν οἰκῶν εἰς
 20 κοινὰ καταγῶγια μετημεῖφθεισαν, ὥσπερ εἰρήκειμεν, καὶ τὸ
 προφητικὸν εἰπεῖν, ἐν πελέκει καὶ λαξευτηρίῳ τὰ θυσιαστήρια
 τοῦ Θεοῦ καταβέβληντο· οἱ δὲ λείψανα μόνον τοῦ πρώτου
 κάλλους αὐτῶν καὶ τῆς θέσεως ἀποσωζοῦσιν. ἔνιοι δέ, καὶ

fuerat, dediderunt. ambo haec itaque, ut opinor, Murates meditato est et ita fieri iussit, tum ut securitate et custodia magis fida urbem communicaret maritimam ideoque multis egentem habitatoribus, tum ut foro omnium rerum abundantia circumfluenti, venalibus undequaque convectis, omnes urbs ad se traheret, et mercaturis commerciisque diversas nationes indigentes commiscens ex facili ipsa collocupletata ditesceret.

21. His itaque hoc modo digestis, cum Turcae mille numero civitatem occupassent et omnium domos ac templa pro habitatione accepissent, nec non promiscue per universam urbem sedem locassent, civitas, veluti lugubri amictu, confusione atque immunditia circumvestita est, suo decore, quem utique consecuta fuisset si nallum consilium locum non habuisset, spoliata, et ornatu, quem non multo post possedisset, orbata, et non sine gemitu suspirans quod aut terrae motus non absorbuerit, aut ignis non absumperit, aut aqua alicunde erumpens vel e nubibus decidens non cooperuerit et inundaverit: hoc enim tolerabilius fuisset, quando multo melius est eam nusquam exstare quam hoc modo visui hominum obiici. sacra igitur templa in publica diversoria immutata sunt, ut praenarratum est, et ut cum propheta loquar, in securi et ascia dei propitiatoria disie-

μᾶλλον οἱ πλείους, καταπετώκεσαν τέλεον, ὡς μηδὲ ποῦ ποτ'
 ἦσαν γνωρίζεσθαι. διηρηπάγησαν γὰρ αἱ τούτων ὕλαι, καὶ
 369 κτίσμασιν ἄλλοις. προσετέθησαν καινότεροι, καὶ μάλιστα γε
 τῶ νῦν ἐπὶ μέσης τῆς πόλεως ὄρωμένῳ καὶ κοινῶ βαλανεῖῳ.
 καὶ μονονοχι τῶν γηραιότερων ἔξεστιν ἀκούειν ἀνδρῶν ὡς 5
 ὧδε μὲν ἦν ὁ νεῶς ὁ δεῖνα ἐκεῖ δὲ ὁ δεῖνα, καὶ ὅσα προσῆν
 ἐκάστῳ καὶ κάλλη καὶ χάριτες. καὶ τοῦτο μὲν οἱ κατὰ πᾶ-
 σαν τὴν πόλιν νεῶ. μοναὶ δ', ἅς πρότερον φθάσας ὁ λόγος
 ἐδήλωσεν, ἀφορμὴ τοῖς ὄρῳσιν ἴστανται πένθους, μὴ ὅτι γε
 μοναχῶν ἔρημοι καταστάσῃ κακῶς ἐξελαθέντων καὶ πρὸς ἐτέ- 10
 ρας πόλεις μετοικησάντων, ἀλλὰ καὶ προσαφηρημέναι τὴν διὰ
 πάντων λαμπρότητα· αἱ τε γὰρ μάφμαροι τούτων ἐξηδαφί-
 σθησαν, ἢ τ' ἄλλη ἅπασα ὕλη ἢ πρὸς ἀπαρτισμὸν αὐτῶν
 ἀρχῆθεν συντεθειμένη καὶ κάλλος εἰς διαρπαγὴν τοῖς βουλο-
 μένοις ἀνέκτο, καὶ νῦν ἄκοσμὸν τι θέαμα πᾶσιν ὄρωνται καὶ 15
 τὰς ἀπάντων ψυχὰς κινουσι πρὸς δάκρυα. πολλοὶ μὲν οὖν
 εἶλοντ' ἂν ἀντὶ τῆς ἐνεγκαμένης τὴν πόλιν, καὶ πλήρης μὲν
 ἂν ἦν εὐσεβῶν ἡδῆ, πλήρης δὲ μοναχῶν, γέμοσσα δὲ θυμα-
 ρείας καὶ τέρψεως τῶ χριστωνύμῳ προπεύσης πληρώματι, εἰ
 μὴ τοιαύτη κατ' αὐτῆς ἀπόφασις ἀπενκαταία ἐξήνεκτο καὶ τὰ 20
 κατ' αὐτὴν οὕτω προухώρησε. νυνὶ δὲ μὴ ὅτι γε πόθον οἱ
 370 ταύτην ἐκ μακροῦ καταλαβεῖν εἶχον, μετῴμελον ἔσχον τῆς
 προθυμίας, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν τῆς εἰς τὴν πόλιν ἐλεύσεως μετα-

cta sunt: namque alia prioris sui decoris et situs tantummodo reli-
 quias proferunt, alia, quin immo maior eorum pars, prorsus concide-
 runt, ut nec ubi aliquando steterint agnoscatur. direpta siquidem
 eorum materia structuris aliis recentioribus applicata est, et potissi-
 mum balneo, quod nunc media in urbe commoditati publicae erectum
 conspicitur; tantumque ab aetate provectoribus fas est audire: hac
 in parte templum tale erat, ibi tale, et quaecunque ea exornabant,
 venustates et gratiae. et hoc quidem, per omnia civitatis loca, tem-
 pla passa sunt. monasteria, de quibus antea nostra oratio disserue-
 rat, in maximum moerorem intuentes abstrahunt, non tantum viduata
 monachis turpiter eiectis et ex patriis peregrinas in sedes pulsas, sed
 suo splendore ac pulchritudine spoliata, marmora siquidem eorum in
 solum disiecta, et materia reliqua, ad perfectionem atque ornatum
 antiquitus exaggerata, rapinae volentium cessere, et nunc spectaculum
 sine ullo cultu foedum ac deformatum, circumspectantium animis
 lacrimas extorquent. et multi sane hanc civitatem patriae praeposuis-
 sent; adeoque piis hominibus repleta, repleta monachis, laetitia iu-
 biloque Christiano coetui non dedecentibus onusta, in hilaritatem
 conversa maximo gaudio frueretur, nisi adeo execranda sententia lata
 fulisset. et res quidem urbis ita se habuere. nunc porro, qui a

μέλει, τῆς ἐλπίδος σαφῶς διημαρτηκόσι. πάντα γὰρ ἄνω
καὶ κάτω γέγονασι, τὸ τοῦ λόγου. καὶ ἡ πόλις ὡσπερ τις
ναῦς ἐν πελάγει περισχεθεῖσα κακῶν περιφέρεται, δίκην
ἀνέμων τῶν καθ' ἐκάστην εἰπεῖν συμπιπτόντων ταραττόν-
5 των αὐτὴν καὶ ναυτίας πολλῆς καὶ ἰλίγγου πληρούντων,
καὶ καθαράς εὐδίας ἐπιτυχεῖν οὐκ οὖν ἐόντων, οὐδὲ τὸ
τῆς εἰρήνης καὶ νηνεμίας ἰστίον πετάσασαν πρὸς λιμένα κα-
λῶν ἐφθακέναι στήναι τε ἐπ' ἀγκυρῶν ἀσφαλείας καὶ μέ-
νειν ἀσάλευτον. θεοῦ δὲ ἄρα τοῦτο ἂν εἴη καὶ τῆς ἐπέιπου
10 σαφῶς πηδαλιουχίας, καταπραῦναι μὲν τὰ τῶν ἐπερχομένων
κορυφούμενα κύματα, ἰθῦναι δὲ πρὸς γαλήνην, καὶ σωτηρίαν
χαρίσασθαι, καὶ δοῦναι πρῦμναν κρούσασθαι τοῦ λοιποῦ καὶ
πλευσαι δευτερον, ὃ φασι, πλοῦν, μεταβεβλημένων ἀπάντων
ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ ὃ συνοίσει τῇ πόλει, μεσιτεύσαντος τοῦ
15 ἡμεδαποῦ τροπαιούχου καὶ μάρτυρος, καὶ τῶν τῆς πατρίδος
οἰάκων αὐθις εἰπεῖν ἐπιλαβομένου, καὶ πρὸς τὴν τοσαύτην
τῶν συμφορῶν θάλασσαν τῇ ἑαυτοῦ χρησαμένον δυνάμει.
γένονται δὲ μὴ οὐκ εἰς μακρὰν, ἰλέω τοῦ θεοῦ ἐπιβλέψαντος 371
ὄμματι, καὶ φιλανθρωπευσσαμένου συνήθως ἐφ' οἷς αὐτὸν πα-
20 ροργίζομεν.

κβ'. Ταῦτα ἐς δεῦρο παρηκολούθηκεν, εἰ καὶ τινα τού-
των ἡμεῖς ἐκόντες διὰ τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἡμετέραν περὶ τὸ
λέγειν ἀσθένειαν παραλιπεῖν δεόν κεκρίκαμεν. ἀπειδήπερ

longioribus oris illius potiundae desiderio exardebant, eos sui desi-
derii, sed nos quoque in eam reditionis paenitet, cum spes melioris
status penitus sublata sit. susque deque enim omnia facta sunt, ut
proverbio circumfertur; et urbs, veluti navis alto malorum mari op-
pressa, circumagitur: ventorum enim instar, quae singulis diebus
occurrunt, eam inturbant et nausea vertigineque complent, et vera
potiri quiete non permittunt, vela licet pacis et tranquillitatis expan-
derit, ut ad portum bonorum appellat, et ancorarum securitate fir-
metur, maneatque inconcussa. dei igitur fuerit, et illius plane guber-
nationis, rerum advenientium tumidos fluctus sedare, ad tranquillitatem
dirigere, salutem elargiri, concedereque ut in posterum puppim
inhibeamus et secunda navigatione, quod dicitur, utamur, omnibus in
melius immutatis, ut, quidquid fuerit, civitati conducatur, deprecatore se
pro nobis praebente nostro tropaeali et martyre, rursusque patriae
gubernacula suscipiente, et adversus tot calamitatum immodicos mon-
tes suam potentiam usurpante; neque diu bonum differatur, deo propi-
tius oculo inspectante, et suo more nobiscum, qui in eum delin-
quimus, humaniter agente.

22. Et haec hucusque processere: licet nos ex illis quaedam
sponte, tempore id poscente et nostra dicendi imbecillitate, silentio

οὐκ εἶχομεν τὴν σὴν ἀξίωσιν διακρούσασθαι καὶ ἀνηκούσας
γραφὴν ἀπενέγκασθαι, καθὼς ἡμῖν ἐξῆν, ἑαυτοὺς τῇ παρουσίᾳ
δεδώκαμεν διηγήσει. τοῦτο γὰρ καὶ ταῖς ἀρχαῖς ὑπισχνού-
μεθα, μηδὲν πλέον τῆς ἡμετέρας δυνάμεως ἐπιδείξασθαι.
ὄθεν εἰ μὲν ἀξιόν τι τῆς τε σῆς ἐπιθυμίας καὶ τῆς ὑποθέ- 5
σεως φανῶμεν ἐργάσασθαι, σὸν ἂν εἶη τοῦτο καὶ τῶν σῶν
ὑπὲρ ἡμῶν προσευχῶν· εἰ δ' αὐθις ἀτυχεῖς κατὰ πάντα δό-
ξαιμεν, ὃ πᾶσα παθεῖν ἀνάγκη, ὅποια τις ἂν ἀμοιβὴ καὶ πά-
λιν ἡμῖν ἀντιδοθῆι, δίκαιον ἂν εἶη καὶ σὲ ταύτης μετεσχη-
κένοι, ἡμᾶς ἀμαθεῖς ὄντας παρακαλέσαντα πρὸς ἔργον το- 10
σοῦτον διὰ τὸ ἡμᾶς εἶναι τι νομίσαι μηδὲν ὄντας καὶ τοῦτο
πανταχοῦ διατεινομένους. ἐγὼ δ' εἰς ἀμοιβὴν τὰς σὰς λιτὰς
ἀντιδοθῆναί μοι θεομῶς ἐξαιτούμαι, τιμιώτατε πάτερ· πολλὰ
372 γὰρ ἑμαυτῷ συνεγνωκῶς πταίσματα, τῆς ἀπὸ τῶν σῶν λιτῶν
, δέομαι βοηθείας εἰς τὴν τούτων ἀπόνησιν. 15

involverimus. cumque tuum nos rogatum refringere non possemus
et inobedientiae notam incurrere, ut nobis licuit, praesenti nos nar-
rationi dedidimus: hoc enim et in ekordio promisimus, nihil nos
ultra propriam facultatem conaturos. quare, si quid tuo desiderio
dignum aut argumento compar, peregisse videbimur, tuum id fuerit
et tuarum pro nobis supplicationum: sin res in omnibus infeliciter
cecidit, id quod necessario futurum erat, quidquid nobis delatum fue-
rit munusculi, instum erit te quoque participem fieri, qui nos infan-
tes atque imprudentes ad opus hoc excitasti, quia aliquid ease nos,
qui nihil sumus et id ubicunque etiam contentiose profiteremur, existi-
masti. ego vero gratiam rei referri mihi preces tuas enixissime exoro,
quam maxime venerande pater: mihi enim multorum scelerum conscius
tuarum precum opem imploro, ut illa abluantur.